بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

- **ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު:** 2023/HC-A/282
- **އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް:** ޢަބްދުﷲ ރަޝީދު ޙަސަން / ކުރެދިވަރުގެ، ޅ. ނައިފަރު
- **އިސްތިއުނާފު ހައްދުވި ފަރާތް:** ފާސިލް އިބްރާހީމް / ހ. ގޯލިންޖްވިލާ، މާލެ
- **މައްސަލައިގެ ބާވަތް:** އިއްތިޙާދު އޮންނަ ބާވަތުގެ ދަޢުވާ

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:

ފަނޑިޔާރު ހުޒައިފާ މުޙައްމަދު
ފަނޑިޔާރު ޙަސަން ސަޢީދު
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަލީމް ޢަބްދުﷲ

ނިންމި ތާރީޚު: 05 މުޙައްރަމް 1446 / 11 ޖުލައި 2024

ހައިކޯޓުގައި ދަޢުވާ ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވުނު ތާރީޚު: 20 ޞަފަރު 1445 / 05 ސެޕްޓެމްބަރު 2023

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:

- ނަންބަރު: 3538-CVC-2022
- ނިންމި ކޯޓު: ސިވިލް ކޯޓު
- ގާޒީ: [illegible]
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚު: 28 ސެޕްޓެމްބަރު 2022
- ނިންމި ތާރީޚު: 23 އޯގަސްޓް 2023

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް

ޢަބްދުﷲ [illegible] / [illegible]

ދާއިމީ އެޑްރެސް: [illegible] /

[illegible]

[illegible] / [illegible]

އިސްތިއުނާފު ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތް

[illegible] / [illegible]

[illegible] ނަންބަރު

[illegible] 13410

[illegible] / [illegible]

[illegible] 123 [illegible]

ފަނޑިޔާރު ހުޒައިފާ މުޙައްމަދުގެ ބަޔާން

މައްސަލައިގެ ތަޢާރަފު

1. މިއީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3538-CVC-2022 ޤަޟިއްޔާ އެ ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ޙުކުމާއި ނުވަތަ ޤާނޫނީ ހަމަތަކާއި ޚިލާފުވާކަމަށް ބުނެ އެ ޤަޟިއްޔާ ޢިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އެދި ޅ. ހިންނަވަރު، [illegible]، ޢަބްދުﷲ ނަސީބު ޙަސަން (ދިވެހި ރައްޔިތެއްކަން އަންގައިދޭ ކާޑު ނަންބަރު A121071) (މިއަށް ފަހުން "ޢިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް" ނުވަތަ "ޢަބްދުﷲ ނަސީބު ޙަސަން") ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުން ބަލާފައިވާ ޤަޟިއްޔާއެކެވެ.

2. މި ޤަޟިއްޔާގައި ޢިސްތިއުނާފު ދަޢުވާލިބި ފަރާތް، ސ. [illegible]، ޤާސިމް އިބްރާހީމް (ދިވެހި ރައްޔިތެއްކަން އަންގައިދޭ ކާޑު ނަންބަރު A056001) (މިއަށް ފަހުން "ޢިސްތިއުނާފު ދަޢުވާލިބި ފަރާތް" ނުވަތަ "ޤާސިމް އިބްރާހީމް") ގެ މައްޗަށެވެ.

މައްސަލައިގެ ކުރިން ދިޔަ ވާހަކަތައް

3. ސ. [illegible] 08 (އަށެއް) ވަނަ ބުރީގެ އިމާރާތުގެ [illegible] ޤާސިމް އިބްރާހީމްއާއި މާލެ، ސ. [illegible]، އާދަމް ނަސީމާ ދެމެދު އެއްބަސްވުމެއްގައި ސޮއިކުރެވިފައެވެ. މި އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ޤާސިމް އިބްރާހީމްއަށް އިމާރާތުގެ ގްރައުންޑް ފްލޯރ އިން [illegible] [illegible] 35 (ތިރީސް ފަހެއް) ހާސް ރުފިޔާގެ [illegible] ކަމުގައިވެއެވެ. މި އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން މި ފިހާރައަށް [illegible] ބޭނުމަށް ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible] އިދާރާ ފިހާރަ އިބްރާހީމްއަށް ހަވާލުކޮށްފައެވެ.[1]

---

[1] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3538-CVC-2022 ޤަޟިއްޔާގެ "ސަބަބާއި ނިންމުން" ގެ "[illegible] ނުކުތާތައް"ގެ 17 ވަނަ ނުކުތާ

4. ހ. ނިރިހަނދުމަތުގެ 03 (ތިނެއް) ވަނަ ފަންގިފިލާގައި ހުންނަ 03 (ތިނެއް) ކޮޓަރީގެ އެޕާޓްމަންޓަކީ ބާރަނޯޓްކޮށްފައި އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ޓާސްކް އިސްޓޭޓުން ކުލިއަށް ހިފައިގެން ޢަބްދުﷲ ރަޝީދު ހަސަނަށް ދޫކޮށްފައިވާ ތަނެއް ކަމުގައި ޢަބްދުﷲ ރަޝީދު ހަސަންގެ ފަރާތުން ބުނެއެވެ.[2]

5. ޓާސްކް އިސްޓޭޓާއި ޢަބްދުﷲ ރަޝީދު ހަސަނާ ދެމެދު އުފެދިފައިން އެއްބަސްވުމުގައިވަނީ ޢަބްދުﷲ ރަޝީދު ހަސަނަށް ހ. ނިރިހަނދުމަތުގެ އިމާރާތުގެ މަސައްކަތުގައި ގޮތް ބޭނުން ކުރައްވާ ހިދުމަތުގެ ފަރާތުން އަދާކުރާނެ ގޮތުން ފަރާތަކުން ދެވޭ ޚިދުމަތް، އަދި މި ކަންތައްތަކަށް ޢަބްދުﷲ ރަޝީދު ހަސަނުގެ އާއިލާ މަސްލަހަތު ހިފެން ކަންތައްތައް ބަލަހައްޓާ އިމާރާތުގެ މަސައްކަތުގެ އަގުން ޓާސްކް އިސްޓޭޓުން ބޭނުން ކުރާ ޝަރުޠު ސްޓޭންޑަރޑް ކުރެވިފައިވާ، ޓާސްކް އިސްޓޭޓުގެ އުޅުމުގެ މަތިން އަދި ހާލަތުގައި ޢަބްދުﷲ ރަޝީދު ހަސަން ކުރި އިމާރާތުގެ މަސައްކަތަށް ޓާސްކް އިސްޓޭޓުގެ ފަރާތުން ޢަބްދުﷲ ރަޝީދު ހަސަނަށް އެއް އެޕާޓްމަންޓް ދޫކުރުމަށް އެއްބަސްވެފައިވާކަމަށާއި، ޓާސްކް އިސްޓޭޓުގެ މަސައްކަތަށް ކޮށްދެމުން ކޮންޓްރެކްޓުގެ ކޮންމެ މަސައްކަތެއްގެ ފުރިހަމަކުރުމަށް ފަހު އެ މަސައްކަތްތައް ބަލައި ޗެކްކުރުމަށްފަހު، މި މަސައްކަތްތަކުގައި ޓާސްކް އިސްޓޭޓުގެ ބަދަލުގައި ކޮންމެ ބޭސިކު ފައިސާ، ޢަބްދުﷲ ރަޝީދު ހަސަން ކުރިއަށް މަސައްކަތްކުރާނެ އަދި އެޕާޓްމަންޓުގެ ފޯރުކޮށްދިނުން ދަތިކުރި ކުރިއެރުމެއް ހުސްކޮށްދިނުމުން ދޭންޖެހޭ ޕޭމަންޓް ހ. ނިރިހަނދުމަތުގެ 03 (ތިނެއް) ވަނަ ފަންގިފިލާގެ 03 (ތިނެއް) ކޮޓަރީގެ އެޕާޓްމަންޓް ޓާސްކް އިސްޓޭޓުގެ ފަރާތުން ޢަބްދުﷲ ރަޝީދު ހަސަނަށް ހިފެހެއްޓުމަށް ދޫކޮށްދީފައިވާ ކަމުގައި ޢަބްދުﷲ ރަޝީދު ހަސަންގެ ފަރާތުން ބުނެއެވެ.[3]

6. 07 ސެޕްޓެމްބަރު 2022 ގައި ޓާސްކް އިސްޓޭޓުގެ ފަރާތުން ޢަބްދުﷲ ރަޝީދު ހަސަނަށް ނޯޓިސް ފޮނުވައި ޓާސްކް އިސްޓޭޓުގެ ފަރާތުން ހ. ނިރިހަނދުމަތުގެގައި ޢަބްދުﷲ ރަޝީދު ހަސަން އުޅޭ އެޕާޓްމަންޓް އެހެން ފަރާތަކަށް ކުއްޔަށް ދޫކުރަންޖެހިފައިވާތީ، 29 ސެޕްޓެމްބަރު 2022 ގެ 23:59 ގެ

---

[2] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3538-CVC-2022 ޤަޟިއްޔާގެ "ޝަރީޢަތް ނިންމުނުގޮތް" ގެ "ފަރާތްތަކުން ބުނި ބުނުންތަކުގެ"ގެ 18 ވަނަ ނުކުތާ

[3] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3538-CVC-2022 ޤަޟިއްޔާގެ "ޝަރީޢަތް ނިންމުނުގޮތް" ގެ "ފަރާތްތަކުން ބުނި ބުނުންތަކުގެ"ގެ 19 ވަނަ ނުކުތާ

ކުރިން އެޕާޓްމަންޓް ހުސްކޮށްދޭނެކަމަށް، އެތަން ހަވާލުކުރުމަށް އަންގާފައިވާކަމުގައި ޢަބްދުﷲ ރަޝީދު ހަސަންގެ ފަރާތުން ބުނެފައިވެއެވެ.[4]

7. ވާސިލް އިސްޓޭބްލިޝްމަންޓާއި ޢަބްދުﷲ ރަޝީދު ހަސަނާ ދެމެދު ހ. ކިރިހަމަފަތުގެ 03 (ތިނެއް) ވަނަ ފަންގިފިލާގެ 03 (ތިނެއް) ކޮޓަރީގެ އެޕާޓްމަންޓް އިޖާރާ ކުއްޔަށްދިނުމުގެ ނުވައި ދިރިއުޅުމަށް އެއްބަސްވުން ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމާއި އެއްގޮތަށް އެތަނުގައި ޢަބްދުﷲ ރަޝީދު ހަސަނާއި ޢަބްދުﷲ ރަޝީދު ހަސަންގެ އާއިލާ ދިރިއުޅެމުންދިޔައީ، 01 އޮކްޓޯބަރު 2022 އިން ފެށިގެން އެތަން އަނބުރާ ހަވާލުކުރަން ކަނޑައެޅިފައިވާކަމަށާއި، 29 ސެޕްޓެމްބަރު 2022 ގެ 23:59 ގެ ކުރިން ތަން ހުސްކޮށް ވާސިލް އިސްޓޭބްލިޝްމަންޓާ ހަވާލުކުރުމަށް އަންގައި 07 ސެޕްޓެމްބަރު 2022 ގައި ވާސިލް އިސްޓޭބްލިޝް ފަރާތުން ނޯޓިސް ބޭފުޅުންދިނުމަށް އެދި ވާސިލް އިސްޓޭބްލިޝްގެ މައްޗަށް ދައުލަތުގެ ވަކީލަށް ޢަބްދުﷲ ރަޝީދު ހަސަން 28 ސެޕްޓެމްބަރު 2022 ގައި ސިވިލް ކޯޓަށް މައްސަލައެއް ހުށަހަޅައެވެ.[5] އެ މައްސަލައަކީ މި ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3538-CVC-2022 މައްސަލައިންނެވެ.

8. ޢަބްދުﷲ ރަޝީދު ހަސަންގެ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅި މައްސަލައިގައި ކުރުމަށް އެދިފައިވަނީ އަންނަނިވި ގޮތަށެވެ.[6]

8.1. ހ. ކިރިހަމަފަތުގެ 03 (ތިނެއް) ވަނަ ފަންގިފިލާގެ 03 (ތިނެއް) ކޮޓަރީގެ އެޕާޓްމަންޓް އިޖާރާ ކުއްޔަށްހިފައި ދިރިއުޅުމަށް ދެ ފަރާތުގެ ދެމެދު ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުން ކުރިއަށްދާކަން ސާބިތުކޮށް ވާސިލް އިސްޓޭބްލިޝްގެ މައްޗަށް އަމުރުކުރައްވައިދެއްވުމާއި،

8.2. ހ. ކިރިހަމަފަތުގެ 03 (ތިނެއް) ވަނަ ފަންގިފިލާގެ 03 (ތިނެއް) ކޮޓަރީގެ އެޕާޓްމަންޓް ވާސިލް އިސްޓޭބްލިޝްއަށް ދިނުމާއި މުއްދަތަކަށް ޢަބްދުﷲ ރަޝީދު ހަސަނަށް ދިރިއުޅުމުގެ ޙައްޤު ދިނުމާއި ކަނޑައަޅައިދެއްވުމާއި،

---

[4] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3538-CVC-2022 މައްސަލައިގެ "ސަޕޯޓިންގ ޑޮކިއުމަންޓް" ގެ "ވަޓްސްއަޕް ސްކްރީންޝޮޓުތައް"ގެ 29 ވަނަ ސަފްހާ

[5] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3538-CVC-2022 މައްސަލައިގެ "ސަޕޯޓިންގ ޑޮކިއުމަންޓް" ގެ "ދަޢުވާގެ ޚުލާސާ"

[6] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3538-CVC-2022 މައްސަލައިގެ "ސަޕޯޓިންގ ޑޮކިއުމަންޓް" ގެ "ވަޓްސްއަޕް ސްކްރީންޝޮޓުތައް"ގެ 1 ވަނަ ސަފްހާ

8.3. 07 ސެޕްޓެމްބަރު 2022 ގައި ޔޫސުފް އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން އަބްދުﷲ ރަޝީދު ހަސަންއަށް ފޮނުވާފައިވާ ނޯޓިހަކީ ބާޠިލު ނޯޓިސްއެއްކަމުގައި ކަނޑައަޅައިދިނުމަށާއި، އަދި

8.4. އަބްދުﷲ ރަޝީދު ހަސަންއަށް ޝަރީޢަތުގެ ހަރަދު ނަގައިދޭންޖެހޭކަމަށް ކަނޑައަޅައިދިނުމަށެވެ.

9. އަބްދުﷲ ރަޝީދު ހަސަން ހުށަހެޅި ދައުވާ ފޯމާއި ދައުވާ ހަވާލުކުރަންޖެހޭ ލިޔެކިޔުންތައް 28 ސެޕްޓެމްބަރު 2022 ގައި ހަވާލުކޮށްފައިވީނަމަވެސް، ޔޫސުފް އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން ދައުވާއަށް ޖަވާބުދިނުމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ މުއްދަތުގައި ދައުވާއަށް ޖަވާބުދީފައިނުވެއެވެ.[7]

10. ޔޫސުފް އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން ދައުވާއަށް ޖަވާބު ދިނުމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ މުއްދަތުގައި ދައުވާއަށް ޖަވާބުދީފައިނުވާތީ، ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) (މީގެ ފަހުން "މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު") ގެ 117 ވަނަ މާއްދާގައިވާ "ޑިފޯލްޓް ޖަޖްމަންޓް"ގެ ދަށުން ޤަޟިއްޔާ ޝަރީޢަތުގައި ހުކުމްކޮށްދިނުމަށް އަބްދުﷲ ރަޝީދު ހަސަންގެ ފަރާތުން 06 ޖޫން 2023 ގައި އެދުނެވެ.[8]

11. ދައުވާ ޝަރީޢަތުގައި ކުރި ހުކުމް ތަންފީޒު ގޮތް ކަމުގައި އަބްދުﷲ ރަޝީދު ހަސަންގެ ފަރާތުން ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ އަންނަނިވި ފަދައިންނެވެ.[9]

11.1. ހ. ހިރިޔަނދުވަރުގެ 03 (ތިނެއް) ވަނަ ފަންގިފިލާގެ 03 (ތިނެއް) ކޮޓަރީގެ އެގްރީމެންޓު އިޖާރާ ކުއްޔާ ނަގައި ދިރިއުޅުމަށް ދޫކުރުމަށް ދެފަރާތުގެ ދެމެދު ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމަށް ޔޫސުފް އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން ހުރަސްއެޅިފައިވާކަން ސާބިތުކޮށް އަންގައި،

11.2. ހ. ހިރިޔަނދުވަރުގެ 03 (ތިނެއް) ވަނަ ފަންގިފިލާގެ 03 (ތިނެއް) ކޮޓަރީގެ އެގްރީމެންޓު ޔޫސުފް އިބްރާހީމްއަށް ލިބިފައިވާ މުއްދަތަށް އަބްދުﷲ ރަޝީދު ހަސަންއަށް ދިރިއުޅުމުގެ ހައްޤު ލިބިފައިވާކަން ކަނޑައަޅައި،

---

[7] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3538-CVC-2022 ޤަޟިއްޔާގެ "ޝަރީޢަތް ހިނގާފައިވާގޮތް" ގެ "ޝަރީޢަތުގެ ނުކުތާތަކާއި"ގެ 4 ވަނަ ނުކުތާ

[8] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3538-CVC-2022 ޤަޟިއްޔާގެ "ޝަރީޢަތް ހިނގާފައިވާގޮތް" ގެ "ޝަރީޢަތުގެ ނުކުތާތަކާއި"ގެ 5 ވަނަ ނުކުތާ

[9] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3538-CVC-2022 ޤަޟިއްޔާގެ "ޝަރީޢަތް ހިނގާފައިވާގޮތް" ގެ "ޝަރީޢަތުގެ ނުކުތާތަކާއި"ގެ 6 ވަނަ ނުކުތާ

11.3. 07 ސެޕްޓެންބަރު 2022 ގައި ޤާސިމް އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން އަބްދުﷲ ރަޝީދު ޙަސަންއަށް ފޮނުއްވާފައިވާ ނޯޓިހަކީ ބާޠިލު ނޯޓިސްއެއްކަމުގައި ކަނޑައަޅައި،

11.4. ދައުވާކާރާ ފަރާތަށް ޝަރީޢަތުގެ ޚަރަދުގެ ގޮތުގައި -/30,000ރ (ތިރީސްހާސް ރުފިޔާ) ޤާސިމް އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން އަބްދުﷲ ރަޝީދު ޙަސަންއަށް ދޫކޮށްދޭން ކަމަށް ކަނޑައަޅައިދިނުމަށެވެ.

12. ސިވިލް ކޯޓުގައި އަބްދުﷲ ރަޝީދު ޙަސަންގެ ފަރާތުން "ކޯޓު އަމުރު"ގެ ދަށުން ޤާސިމް އިބްރާހީމްގެ ފައިލު ބާސިލުގައި ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ އުޅުއްވާ ދިރިއުޅުއްވާ އިޖުރާއާތައި އެއްބަސްވުމުގެ މަޤްޞަދަކީ، ދައުލަ ވެރިން ދައުލަ ކުރައްވާފައިވާ ލިޔެކިޔުންތައް ބަލައިގަންނަވަމުން، އަދި އެ ފަރާތެއްގެ އަސާސީ ހައްޤުތައް ސާބިތުކުރުމަށް އަބްދުﷲ ރަޝީދު ޙަސަންގެ ފަރާތުން ބަޔާންކުރައްވާފައެވެ.[10]

13. އަބްދުﷲ ރަޝީދު ޙަސަނާއި ޤާސިމް އިބްރާހީމާ ދެމެދު ހ. ހިރިހަނދުވަރުގެ 03 (ތިނެއް) ވަނަ ފަންގިފިލާގެ 03 (ތިނެއް) ކޮޓަރީގެ އެޕާޓްމަންޓް އަބްދުﷲ ރަޝީދު ޙަސަން ދިރިއުޅުއްވަން އިތުރު ކުއްޔަށް ދޫކުރުމުގެ އަބްދުﷲ ރަޝީދު ޙަސަންއަށް ލިބިފައިވާކަން އަބްދުﷲ ރަޝީދު ޙަސަންގެ ފަރާތުން ސާބިތުކުރުމަށް އާދަމް ނަސީމާއި ޤާސިމް އިބްރާހީމާ ދެމެދު 09 ސެޕްޓެންބަރު 2016 ގައި ވެވިފައިވާ އެއްބަސްވުން[11] ހުށަހަޅުއްވާފައެވެ. އަދި މީގެ އިތުރުން، މި އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ޤާސިމް އިބްރާހީމަށް ގޯތިގެ ފޮޓޯކޮޕީ ކުއްޔަށް ވިޔަފާރިކުރުމަށް، ހ. ހިރިހަނދުވަރުގެ 03 (ތިނެއް) ވަނަ ފަންގިފިލާގެ 03 (ތިނެއް) ކޮޓަރީގެ އެޕާޓްމަންޓް އަބްދުﷲ ރަޝީދު ޙަސަންއަށް ކުއްޔަށް ދޫކުރާނެ ދޭތެ ގޮތުން މި ދެ ފަރާތް ދެމެދު އަނގަބަހުން އެއްބަސްވުމެއް ވެވިފައިވާކަން ސާބިތުކުރުމަށް މާލެ، ހ. ފާޅަނދުވަރުގެ، މުޙައްމަދު ނަސީމާއި، މާލެ، ހ. ހިރިހަނދުވަރުގެ، އާދަމް ނަސީމާއި، ދ. ދިނަބަދޫ، ނޫރާނީގެ، އާދަމް ސަލީމާއި ގ. އާލާފަން ޝާފިޢު، ޤާސިމް އިބްރާހީމްގެ ހެކިބަހުގެ ބަޔާން ހުށަހަޅުއްވާފައެވެ.[12]

---

[10] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 353S-CVC-2022 ޤަޟިއްޔާގެ "ޝަރީޢަތުގެ ނިޔާ" ގެ "ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތައް"ގެ 16 ވަނަ ނުކުތާ

[11] މިއީ ސިވިލް ކޯޓަށް އަބްދުﷲ ރަޝީދު ޙަސަންގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ލިޔުންތަކުގެ "Exhibit-1" ގެ ގޮތުގައި ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ އެއްބަސްވުމެވެ.

[12] މިއީ ސިވިލް ކޯޓަށް އަބްދުﷲ ރަޝީދު ޙަސަންގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ލިޔުންތަކުގެ "Exhibit-2" ގެ ގޮތުގައި ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ހެކިބަހުގެ ބަޔާނެވެ.

ސިވިލް ކޯޓުން މައްސަލަ ނިންމިގޮތް

14. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3538-CVC-2022 ޤަޟިއްޔާގައި އެ ކޯޓުން ހުކުމްކޮށްފައިވަނީ، ޢަބްދުﷲ ޢަޒީޒު ޙަސަން އެދުނު ފަދައިން ސ. [illegible]ގެ 03 (ތިނެއް) ވަނަ ފަންގިފިލާގެ 03 (ތިނެއް) ކޮޓަރީގެ އެޕާޓްމަންޓާ ގުޅިގެން ދެ ފަރާތް ދެމެދު ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމަށް [illegible] [illegible] ވާސިލް އިބްރާހީމަށް [illegible] [illegible] ނިންމަވާފައި، ސ. [illegible]ގެ 03 (ތިނެއް) ވަނަ ފަންގިފިލާގެ 03 (ތިނެއް) ކޮޓަރީގެ އެޕާޓްމަންޓާ ވާސިލް އިބްރާހީމަށް ލިބިފައިވާ ޙައްޤު ޢަބްދުﷲ ޢަޒީޒު ޙަސަނަށް ދިރިއުޅުމުގެ ޙައްޤު ލިބިފައިވާކަމަށް ކަނޑައަޅުއްވާ ނިންމަވާފައި، 07 ސެޕްޓެމްބަރު 2022 ގައި ވާސިލް އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން ޢަބްދުﷲ ޢަޒީޒު ޙަސަނަށް ފޮނުވާފައިވާ ނޯޓިސް ބާތިލުކުރުމަށް ކަނޑައަޅުއްވާ ނިންމަވާފައި، ޢަބްދުﷲ ޢަޒީޒު ޙަސަނުގެ ފަރާތުން ސަރުކާރުގެ ޚަރަދުގެ ގޮތުގައި ކޯޓުގައި [illegible] [illegible] ފައިސާ ނަގައިދިނުން ނިންމަވާފައެވެ. އަދި މި މައްސަލަ ނިންމާފައިވަނީ ވާސިލް އިބްރާހީމްގެ ޣައިރު ޙާޟިރުގައިކޮށްފައެވެ.[13]

15. މިފަދައިން ނިންމުމުގައި ސިވިލް ކޯޓުން ބަލައިފައިވަނީ އަންނަނިވި ކަންކަމުގެ މައްޗަށެވެ.

15.1. ވާސިލް އިބްރާހީމާއި ޢަބްދުﷲ ޢަޒީޒު ޙަސަނާ ދެމެދު ސ. [illegible]ގެ 03 (ތިނެއް) ވަނަ ފަންގިފިލާގެ 03 (ތިނެއް) ކޮޓަރީގެ އެޕާޓްމަންޓް [illegible] ގޮތުން އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން އިތުރު ކުއްޔާއި ނުލައި ވާސިލް އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން ޢަބްދުﷲ ޢަޒީޒު ޙަސަނަށް 35 (ތިރީސް ފަހެއް) އަހަރު ދުވަހަށް ކުއްޔަށް ދީފައިވާކަމަށް ޢަބްދުﷲ ޢަޒީޒު ޙަސަނުގެ ފަރާތުން ބަޔާންކުރާއިރު، މިކަން ސާބިތުކުރުމަށް ޢަބްދުﷲ ޢަޒީޒު ޙަސަނުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ 04 (ހަތަރެއް) ފަރާތެއްގެ ހެކި ބަހުގެ ބަޔާންތަކާއި، މީގެ [illegible] އިޖާރާއެއްގެ ޤާނޫނުގެ 326

---

[13] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3538-CVC-2022 ދަޢުވާގެ "ސަބަބާއި ނިންމުން" ގެ "ހުކުމް"

ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން މިއީ މި ހެކިބަހުގެ ބަޔާންތައް އެކަނި އޮންނަ ހާލަތުގައި، ދެވަނަ ދަރަޖައިގެ ހެއްކެއްކަމުގައެވެ.[14]

15.2. މި ހެކިބަހުގެ ބަޔާނުން، އަބްދުﷲ ރަޝީދު ހަސަނުގެ ފަރާތުން ބުނެފައިވާ ގޮތަށް އަބްދުﷲ ރަޝީދު ހަސަން އާއި ޝާހިދު އިބްރާހީމްއާއި އަނެއްކާވެސް އެއްބަސްވުމުގެ ވުޖޫދުވާކަން ސާބިތުވޭތޯ ބަލާއިރު، އަބްދުﷲ ރަޝީދު ހަސަނާއި ޝާހިދު އިބްރާހީމާ ދެމެދު ށ. ހިރިހަނުރުމަތީގެ 03 (ތިނެއް) ވަނަ ފަންގިފިލާގެ 03 (ތިނެއް) ކޮޓަރީގެ އެގްރީމެންޓް ކުއްޔާ ނުލައި އަބްދުﷲ ރަޝީދު ހަސަނަށް ޝާހިދު އިބްރާހީމް ދިރިއުޅުއްވާކަން އެގްރީމެންޓްކަން ސިޓީ އެނގިވަޑައިގެންނެވިކަން އެނގޭކަމުގައި، ބައެއް ހުކުމްތަކުގެ ބަޔާނުގައިވާ ގޮތުން ޝާހިދު އިބްރާހީމްގެ ދަޢުވާ ހުށަހެޅުން ކުރީގެ ހުކުމްގެ ބަޔާނުގައި އަބްދުﷲ ރަޝީދު ހަސަނަށް ށ. ހިރިހަނުރުމަތީގެ 03 (ތިނެއް) ވަނަ ފަންގިފިލާގެ 03 (ތިނެއް) ކޮޓަރީގެ އެގްރީމެންޓް ދިރިއުޅުއްވާކަން އެނގޭ ޝާހިދު އިބްރާހީމްއާއި ދެކެވުން ވާހަކައެއްގެ ތެރެއިން ނުކުތާތަކާއި، އެއްމެ ހުކުމްތަކުގެ ވާހަކައިން އެކަން އެނގިވަޑައިގަތީ އަބްދުﷲ ރަޝީދު ހަސަނުގެ ވާހަކައިން އެގްރީމެންޓް މަތިން ބުނެފައިވާ ކަމުގެ ބަޔާންތައް ބޭނުންކޮށް ހިނގާފައިވުމުން، މިގޮތުން ތުހުމަތު އެއްބަސް ހުކުމްތަކުގެ ބަޔާނުން އެއްބަސްވުން ވުޖޫދު ދާދި ރާއްޖެއިން އޮފީހުގައި ކަން ވާހަކަ ކަން އިޖްތިހާދުގެ މަތިން ނޫސްކަމުގައި އަނެއްކާވެސް ނިންމާފައިވާކަމުގައެވެ.[15]

15.3. މި މައްސަލައާ ގުޅޭ ހުށަހެޅުން ވަޒީރު އަދާލަތުގައި ގެނގެން ބާއްވަން އަޙްމަދު ޝާހިދު އިބްރާހީމް ބަޔާނުގައި، ށ. ހިރިހަނުރުމަތީގެ 03 (ތިނެއް) ވަނަ ފަންގިފިލާގެ 03 (ތިނެއް) ކޮޓަރީގެ އެގްރީމެންޓް ޝާހިދު އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން އަނިޔާކުރުން ކުރެއްވިކަމުގެ ވާހަކަ، އެކަށް އަބްދުﷲ ރަޝީދު ހަސަން ކުރި ދައުވާތަކުން ނޭނގޭކަމަށްވުމަށް، ނަމަވެސް ނިކުމެގެން ދިރިއުޅޭ ނޯޓިސްއަކީ ކުރި ނޫނެކައިގެ ދިރިއުޅޭ ނޯޓިސްކަމުގައި، މި ފޯރަމަށްކަން ށ. ހިރިހަނުރުމަތީގެ 03

---

[14] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3538-CVC-2022 ގަޟިއްޔާގެ "ޝަރީޢަތް ހިނގިގޮތް" ގެ "ފަރާތްތަކުން ހުށަހެޅި ނުކުތާތައް"ގެ 33 އަދި 34 ވަނަ ނުކުތާ

[15] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3538-CVC-2022 ގަޟިއްޔާގެ "ޝަރީޢަތް ހިނގިގޮތް" ގެ "ފަރާތްތަކުން ހުށަހެޅި ނުކުތާތައް"ގެ 35.5 ވަނަ ނުކުތާ

(ތިނެއް) ބައި ފަންސާވީހާއި 03 (ތިނެއް) ކޮޓަރީގެ އެޕާޓްމަންޓާއި ގެވެށުން އަނބިކަނބަލުން ވަކިވާ ކުރީގެ އެއްބަސްވުމުގައި ޢަހުދުކޮށް އެބަޔާންކޮށްފައިވެ.[16]

15.4. މިހާރު އެއްބަސްވުމުގައި ޢަހުދުކުރުމާއިއެކުގައި، ޢަބްދުﷲ ޙަސީބު ޙަސަންގެ ފަރާތުން ބަޔާން އެއްވެސް ކުއްޔެއް ދައްކާނުޖެހޭކަން ސަރވިސްއަށް ސާޅީހާ މިންވަރަށް ޢަބްދުﷲ ޙަސީބު ޙަސަންގެ ފަރާތުން ހުރި ކަނޑައެޅިފައިވާކަމެވެ. އަދި ސ. ހިތަދޫގައިވާ 03 (ތިނެއް) ބައި ފަންސަވީހާއި 03 (ތިނެއް) ކޮޓަރީގެ އެޕާޓްމަންޓް 35 (ތިރީސް ފަހެއް) އަހަރު ދުވަހަށް ދިނުމަށް އެއްވެސް ކުއްޔަކާ ނުލައި ދޫކުރުމަށް އިއްތިފާޤުވެވޭ ފަރާތުން ޢަބްދުﷲ ޙަސީބު ޙަސަނަށް ދިނުމަށްކަން ނިންމާފައިވެ.[17]

15.5. މިހެން ފައިސާދެއްކުމުގެ ސަރވިސްޗާޖުގައި ބަލާ މިންވަރަކީ ކޮބާ ބަލައިލާ މިންވަރުކުރެވޭނެ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ އަމުރުތަކާ ޚިލާފުވާ ގޮތަށް. ފަސްނިވި ގެއްލުމެއް ވެސް ދެއްކޭ މިންވަރު ކަނޑައެޅިފައިވާކަމެވެ. ސ. ހިތަދޫގައިވާ 03 (ތިނެއް) ބައި ފަންސަވީހާއި 03 (ތިނެއް) ކޮޓަރީގެ އެޕާޓްމަންޓް އަހަރު ދުވަހަށް ދިނުމަށް 35 (ތިރީސް ފަހެއް) އަހަރަށް ޢަބްދުﷲ ޙަސީބު ޙަސަނަށް ދޫކުރެވޭ އިއްތިފާޤު ކަނޑައެޅިފައިވާ ގޮތުގައިވެސް، ޢަބްދުﷲ ޙަސީބު ޙަސަން، ދޫކުރެވޭ އިއްތިފާޤުގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ކުއްޔެއްނުނަގާކަމެވެ، އަދި މި ތަފާސް އެއްބަސްވުމުގެ މުއްދަތު ހަމަވުމުން ޢަބްދުﷲ ޙަސީބު ޙަސަންގެ ފަރާތުން ބެލެހެއްޓި، ޢަބްދުﷲ ޙަސީބު ޙަސަން މި ބޭނުން ބެލެހެއްޓުމަށް ދޫކުރެވޭ އިއްތިފާޤުގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ އެއްވެސް ބިލެއް ނުލައި ހަމަޖެހޭނެ ކަމުގައިވާތީ، އަދި މިއީ ގުޅުވާލެވޭ އިޖުރާ ފަރާތްތަކުގެ ނަމުގައި ކަމެވެ.[18]

---

[16] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3538-CVC-2022 ފައިލުގައިވާ "ސަޕްލިމެންޓް ނިޔުން ޕްލާޓް" ގެ "ޤާނޫނީ ގޮތުން ނަންބަރުތައް"ގެ 36. ވަނަ ނަންބަރު

[17] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3538-CVC-2022 ފައިލުގައިވާ "ސަޕްލިމެންޓް ނިޔުން ޕްލާޓް" ގެ "ޤާނޫނީ ގޮތުން ނަންބަރުތައް"ގެ 37 ވަނަ ނަންބަރު

[18] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3538-CVC-2022 ފައިލުގައިވާ "ސަޕްލިމެންޓް ނިޔުން ޕްލާޓް" ގެ "ޤާނޫނީ ގޮތުން ނަންބަރުތައް"ގެ 38 އަދި 39 ވަނަ ނަންބަރު

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ހުކުމުގެ ނުކުތާތައް

16. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3538-CVC-2022 ޤަޟިއްޔާއާ ގުޅިގެން އެ ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ގޮތް ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ހަމަތަކާއެއްގޮތް ނޫންކަމަށް ބުނެ އެ ނިންމުން އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އެދި އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވަނީ އެއް ނުކުތާއެކެވެ. މިގޮތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާއަކީ؛

16.1 ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3538-CVC-2022 ޤަޟިއްޔާގައި މަދަނީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 123 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކުރާ ތަރުޖަމާކޮށްފައިވާ ހުށަހަޅާފައިވާ ލިޔުމެއް ނެތި އެ މާއްދާ އާއި ޚިލާފަށް ކަމުގައިވާއިރު، އެ މާއްދާ ބަޔާންކުރާ ތަރުޖަމާކޮށްފައިވާ ހުށަހަޅާފައިވާ ލިޔުމެއް ތަރުޖަމާކޮށްގެންނުވާތީ މަދަނީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 10 ވަނަ މާއްދާގައި ޝަރީޢަތް ޝަރީޢަތުގައި ބޭނުންކުރާ ބަސް ކަމަށް އެ ޤާނޫނު ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޤާނޫނުގެ މަޤްޞަދާއި ޚިލާފު ހިފާފައި ކަމުގައި ބުނެ ހަމަނުޖެހޭ ނުކުތާއެވެ.

17. މި ނުކުތާ ތަފްސީލުކުރުމުން ޢަބްދުﷲ ޢަފީފު ރަޝާދުގެ ފަރާތުން ޝަރީޢަތުގައި މި މައްސަލައިގައި ކޮށް ހިނގާފައިވާގޮތަށް ބަޔާނުގައި، ޢަބްދުﷲ ޢަފީފު ރަޝާދު ކުރަ ދަޢުވާއަށް ޖަވާބު އިނގިރޭސިބަހުގެ ފޮޓޯކޮޕީ ތަރުޖަމާ ހިފެހެއްޓުމެވެ؛ މި މައްސަލައަކީ ފައިސާގެ އަދަދު ނިސްބަތުން މައްސަލައެއްކަމުން، މި މައްސަލަ ފާސްވި އިސްތިއުނާފުގެ ދަޢުވާ ބަޔާންކުރުމުގައި ނިންމުމުގައިނުވާކަން އެދި މަދަނީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 117 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ކޯޓު އަމުރަކަށް އެދި ފޮނުވުން އެދިފައިވާކަމުގައެވެ.

18. މަދަނީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 21 ވަނަ މާއްދާގައި "ޝަރީޢަތް ޝަރީޢަތުގައި ކުރާ ބަސް" ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރު، އެއީ "...ދަޢުވާއަށް ދައްކާފައިވާ ބަޔާނުގައި، މައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތް ހިންގުމުގެ ނުކުތާ، ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން އެ ދަޢުވާ ސާބިތުކުރާނެ ކަމަށް ބަލައިގަތުމަށް، އެ މައްސަލަ ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ ދައުރު ޝަރީޢަތުގައި ކުރާ ބަހުން ކުރަން ޖެހޭ." މިހެން ބަޔާންވެއެވެ.

19. ދައުރު ޝަރީޢަތުގައި ބޭނުންކުރާ މަދަނީ އިޖުރާއާތުގެ މަދަނީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 10 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައި، މި ޤާނޫނުގެ 112 ވަނަ މާއްދާގައިވާފަދަ ދައުރު ޝަރީޢަތުގައި ކުރާ ބަހުގައި ދަޢުވާއަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ބަޔާނުގައި، މައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތް ހިންގުމުގެ ނުކުތާ، ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން

އިތުރު ނޯޓިސެއް ދިނުމަކާނުލައި، އެ މައްސަލަ ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ނިންމާ ކުރާ ޙުކުމެއް ކަމަށް ބަޔާންކުރާ ކަމުގައެވެ.

20. މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 117 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ޙުކުމްކޮށްދިނުމަށް އެދުމުން، ކޯޓުން ޙުކުމްކުރަންވާނީ ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުގެ ދަޢުވާއާއި ދަޢުވާގެ ތަފްސީލުގައި ބަޔާންކުރާ ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކޮށް ކޯޓަށް ފެންނަ ގޮތަކަށް ކަމުގައި މި ޤާނޫނުގެ 123 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި އޮވަނީ، މި މައްސަލަ ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ނިންމުމުގައި [illegible] [illegible] [illegible] 16 ވަނަ ނުކުތާގައި ދަށު ކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރު [illegible]، މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 123 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ޙުކުމްކުރުމުގައި ހެދި ވަޒަންކުރަންޖެހޭނީ ކިހާ މިންވަރަކަށްތޯ [illegible].

21. މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު [illegible] އިނގިރޭސިވިލާތުގެ Civil Procedure Rules (މީގެ ފަހުން "CPR") އަސްލަކަށް [illegible]، މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 123 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އިބާރާތް CPR ގެ Rule 12.11(1) ގައި އަންނަނިވި އިބާރާތުން ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމުގައެވެ.

> "Where the claimant makes an application for a default judgment, judgment shall be such judgment as it appears to the court that the claimant is entitled on his statement of case."[19]

22. މިގޮތުން CPR ގެ Rule 12.11(1) ގެ ދަށުން ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ޙުކުމްކޮށްދިނުމަށް އެދުމުން، ފަނޑިޔާރު ބަލަންޖެހޭ ކަންކަން އިނގިރޭސިވިލާތުގެ [illegible] ނިންމި

---

[19] މިފަދައިން CRP ގެ Rule 12.11 އޮތީ 6 އޮކްޓޫބަރު 2022 އާ ހަމައަށް 06 އޮކްޓޫބަރު 2022ގައި The Civil Procedure (Amendment) Rules 2022 (S.I. 2022/101) އިން މި މާއްދާއަށް ބަދަލުގެނެސް، Rule 12.12 އިތުރުކުރުމުން، ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ޙުކުމްކުރުމުގައި ބަލާ މިންގަނޑު އަންނަނިވި ގޮތަށް ބަދަލުކުރެވިފައިވެއެވެ. އެއީ:
"(1) Where the claimant makes an application for default judgment, the court shall give such judgment as the claimant is entitled to on the statement of case."

Football Dataco Ltd v Smooth Enterprises Ltd[20] ގެ ޤަޟިއްޔާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ، އެގޮތުން އެ ޤަޟިއްޔާގެ 16 ވަނަ ޕެރެގްރާފުގައި އެންނަނިވި ގޮތަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

> "Default judgment is not, in any circumstances, a judgment on the merits. It is in that respect to be contrasted both with judgment after a trial and with summary judgment. The essential distinction between default judgment and a judgment on merit is that the court is not when asked to give default judgment called upon to form any view about the merits of the claimant's claim, whether as a matter of fact or law."

23. މިއަށް ބަލާއިރު، ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ކުރާ ޙުކުމަކީ އެއްވެސް ޙާލަތެއްގައި މައްސަލައިގެ މެރިޓް ބަލައި ކުރާ ޙުކުމެއް ނޫންކަމާއި، އާންމު އުސޫލުން ޝަރީޢަތުގެ ޙުކުމްތަކާއި ޚިލާފަށް ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ކުރާ ޙުކުމްތަކަކީ މެރިޓްގެ މައްޗަށް ބަލައި ފަނޑިޔާރު ދެކޭގޮތް ފާޅުކުރުން ނޫންކަމުގައެވެ. އެހެންކަމުން، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ޙުކުމް ކޮށްދޭން އެދޭ ޙާލަތުގައި [illegible] [illegible] [illegible] ނޫންކަމުގައެވެ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

24. ދަށު ކޯޓުގެ ޝަރީޢަތް [illegible] ރިޕޯޓްގެ 36 ވަނަ ނުކުތާއިން ފެށިގެން 39 ވަނަ ނުކުތާއަށް ބަލާއިރު، ދަށު ކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރު [illegible] [illegible] އަދި [illegible] [illegible] [illegible] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 123 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އަށް [illegible]، އެ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރަނީ [illegible] ދަޢުވާގެ ތަފްޞީލުތަކުގައި ބަޔާންކުރާ ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، ކޯޓުން [illegible] [illegible] މައްސަލަ ނިންމުމަށް ކަމުގައެވެ. މި މާއްދާގައި ކޯޓުން [illegible] [illegible] މައްސަލަ [illegible] [illegible] [illegible] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގައި [illegible] މައްސަލަ [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] 10 ވަނަ ބާބުގައި ބަޔާންކުރާ އިޖުރާއަތު [illegible]، އެ މައްސަލައެއް [illegible] [illegible]

---

[20] [2011] 1 WLR 1978

ވަކާލަތާއި ދެކޮޅުން ކަމުގައެވެ. މިއީ މި ޤާނޫނުގެ 111 ވަނަ މާއްދާއާއި، 112 ވަނަ މާއްދާއާއި 113 ވަނަ މާއްދާގައިވެސް އޮތް ގޮތް ކަމުގައެވެ.

25. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އުފުލައިވަނީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3538-CVC-2022 ޤަޟިއްޔާ ނިންމާފައިވަނީ، މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 111 ވަނަ މާއްދާ ޚިލާފުކޮށްކަމުގައިވާތީ އާއި ބޭނުންވިދިޔަ ބުނެވިދާ މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގައި ވަކިން ބަޔާންކުރެވިފައިވާ އެ ޤާނޫނުގެ 10 ވަނަ ބާބުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޤާނޫނުގެ މަޤްޞަދާއި ޚިލާފުނުކޮށްފައިވާ ބުނެވިއްޖެކަމުގައި ކަނޑައަޅައިދިނުމަށާއި، އެ ބުނުމުގައި މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 123 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ބަޔާންވެގެން މާނަކަން ހުކުމުގެ ނިންމުމުގައި ކަންކަމަށްޓަކައިވާ ކަނޑައަޅައިދިނުމަށާއި، އެ ބުނުމު ބައިވެރިކަން ނިންމައިދިނުމަށާއި، މި މައްސަލައިގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ކަނޑައަޅައިގައި އުސޫލުތަކާ އެއްގޮތަށް ދައުލަތް ބަޔާންކުރެވިގައި ގޮތުގެ ނިންމުމަށްޓަކައި ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނު) ގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން މި މައްސަލަ ސިވިލް ކޯޓަށް ފޮނުވައިދިނުމަށެވެ.

އިސްތިއުނާފީ ޝަރީޢަތުގެ ނިޔާ

26. ފާޟިލް އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފީ ޝަރީޢަތަށް ހުށަހަޅުއްވައިފައިވަނީ 28 ޖަނަވަރީ 2024 ގައި ސަބަބުތަކުގެ ތެރޭގައި އެދިވަޑައިގެންނެވެ. މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން ސިވިލް ކޯޓަށް ފާޟިލް އިބްރާހީމް ހަވާލުކުރި ފަރާތުގެ ދަރަނި މިއީ ދޫގެ ދަރަނިއްޔާކަމަށް ފާޟިލް އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން ދެނެވޭކަމެއްނެތި، އަބްދުﷲ ޝަރީފު ނަސްރުއްލާއަށް 35 (ތިރީސް ފަހެއް) އަހަރުން އެ ބޭނުން ދެން ކުރައްވާ ނުވައި ދިނުމުގެ ކުރުވުނުކަމަށްވާތީ، ދަރަނި އާއްމު ތަކެތި -/20,000ރ (ވިހިހާސް ރުފިޔާ) އަށް ކުރައްވާ ދީ ދެއްކުމަށްވާތީ، ފާޟިލް އިބްރާހީމް ދެއްކި ކުރައްވާ ނުވައި ދިނުމުގެ، އަދާ ކުރި އެއްވެސް ވިޔަފާރި ހުރިހާ ފަރާތުގެ ބޭނުންތަކާ މެދު، މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން ދަރަ ކޯޓަށް ހުރިހާ ފަރާތުގެ ހުކުމް "ހުކުމުގެ ބައިތަކާ" ގެ ނަމުގައި އަރިހުގައިން ތިރީސްފަހެއް ހުރިހާ ފަރާތުގެ ބައިތަކުގައިވާކަމުގައި، އަދި އެ

ބަޔާންތަކާއި ވެސް ވަކިން އެ ބަޔާންތަށް ދިފާޢު ފުރުޞަތުގައި ސާފުކޮށްދެވުނު، އޭރު އެ ފުރުޞަތުދޭން ދިފާޢު ބަޔާންތަކާއި ހެކިތަކުގައި އެ ފުރުޞަތުދީން ދޭންޖެހޭތީއެވެ.

27. ޤާސިމް އިބްރާހީމް ސިވިލް ކޯޓުގައި ދަޢުވާއަށް ޖަވާބުދީފައިވާކަމާއި، އަދި ދަޢުވާ ބަޔާންކުރުމަށް ސިވިލް ކޯޓުން ފޮނުވި ސިޓީ ޤާސިމް އިބްރާހީމް ލިބިފައިނުވާކަމާއި، މި މައްސަލައިގައި ދުސްތޫރީ ޙައްޤުތަށް އެނގެން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

28. އަބްދުﷲ ޢަލީ ރަޝީދު ބަޔާންކޮށްދެއްވި ފުރުޞަތުގެ ހިއްސާ ދުވަހުގައި ސިވިލް ކޯޓުން ހުށަހެޅުއްވިއިރު ހިއްސާ ބަޔާންތައް ކުރުމަށްފަހު، މިއީ ސަމާލު ބަޔާންތަކަށް ކަމުގެ ނަތީޖާއަށް ކޯޓުން މި ބަޔާންތައް ބެލި ގޮތް އެނގެން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

29. މަދަނީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 123 ވަނަ މާއްދާއަށް ބަލާއިރު، މި މައްސަލައިގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ފަސްޓް އިންސްޓެންސް ކޯޓުގެ ޤަރާރުގެ މި މާއްދާގެ (ނ) އަށް ބެލުމުން އެނގޭކަމާއި، މި މައްސަލައިގައި ހުށަހަޅާފައިވާ ދަޢުވާއާއި ވަކިން ގޮތް ނިންމުމުގެ އިޖްތިހާދު ފަސްޓް އިންސްޓެންސް ކޯޓުން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

30. އިސްތިއުނާފު ޝަރުޠު ފުރިހަމަ ކަމުގެ އުސޫލުތަކާ ސިވިލް ކޯޓުގެ ބަޔާންތައް ބަލައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަމަށް ޝަރީޢަތުން ދެކެމެވެ.

ޝަރީޢަތުން ފާހަގަކުރެވުނު ކަންތައްތައް

31. މި މައްސަލައިގައި ޝަރީޢަތުގެ ކުރިމަތީގައި އޮތް ސުވާލަކީ، މަދަނީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 123 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ކޯޓު އަމުރެއް ނެރުއްވިކަން ޢައިދު ބޭސްފުޅުގައި ބަޔާންކޮށްދިނުމަށް ދައުލަތާ ފަރާތުން އެދި ހުށަހަޅައި، ކޯޓުން ބަޔާންކުރެއްވުމުގައި ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ހުކުމް ވަކިން ބާޠިލުކުރެވިދާނެތޯއެވެ، އަދި ހުކުމް ވަކިން ބާޠިލުކުރެވިދާނެ ހުކުމަކީ ކޮބައިތޯއެވެ.

32. މި ސުވާލަށް ޖަވާބުދެވޭނީ މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގައި ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ޙުކުމް ކުރުމަށް އެ ޤާނޫނު ތަޞައްވުރުކުރާ ގޮތް ޤާނޫނުގެ މަޤްޞަދާއި ރޫޙާއި އެއްގޮތަށް ބަލައި، ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ޙުކުމް ކުރެވޭނެ އިޖުރާއަތު ބަޔާންކުރުމާއި [illegible].

ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ކުރާ ޙުކުމުގެ ތަޢުރީފާއި [illegible] [illegible] ބާވަތްތައް

33. ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ޙުކުމްކުރުމަށް [illegible] މި [illegible] އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. މި ޤާނޫނުގައި "ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ކުރާ ޙުކުމް" ކަމަށް ބުނެފައިވަނީ، [illegible] ޣައިރު ޙާޟިރުގައި [illegible] [illegible] [illegible].[21]

34. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[22] [illegible] "ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ކުރާ ޙުކުމް" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

---

[21] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 21 ވަނަ މާއްދާ

[22] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 100 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)

ދިފާޢުކުރުމަށާއި، އެ މައްސަލަ ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ނިންމުމުގެ ބާރު ކޯޓަށް ލިބިގެންވާކަން ބަޔާންކުރާ ލިޔުމެއް ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތަށް ފޮނުވަންވާނެއެވެ.[23]

35. ބަޔާންކުރަނިވި ދަޢުވާ ކޮޕީ އެންމެފަހުން ލިބުމުން ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތަށް ލިބުނުދުވަހުން، ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން ދަޢުވާއަށް ޖަވާބުދޭންވާނެއެވެ. މިގޮތުން ދަޢުވާއަށް ޖަވާބުދިނުމުގައި ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން މުޅި ދަޢުވާއަށް ނުވަތަ ދަޢުވާގެ ބަޔަކަށް އެއްބަސްވުން، ނުވަތަ ދަޢުވާއަށް ދިފާޢު ހުށަހެޅުން، ނުވަތަ ކޯޓުގެ އިޚުތިޔާރަށް ސާބިތު އަރުވައިދިނުމެވެ.[24] ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން ދަޢުވާ ކޮޕީ ލިބުނުދުވަހުން ފެށިގެން 14 (ސާދަ) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ދަޢުވާއަށް ޖަވާބުދޭންވާނެއެވެ.[25]

36. ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން މުޅި ދަޢުވާއަށް ނުވަތަ ދަޢުވާގެ ބަޔަކަށް އެއްބަސްވާނަމަ، ނުވަތަ ދަޢުވާއަށް ދިފާޢު ހުށަހެޅުން ބޭނުންވާނަމަ، ނުވަތަ ކޯޓުގެ އިޚުތިޔާރަށް ސާބިތު އަރުވައިދިނުން ބޭނުންވާނަމަވެސް ދަޢުވާ ކޮޕީ ބަލާލުމަށްފަހު އަންގާއިރު ފެށިގެން ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން ކޯޓަށް ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ.[26]

37. ދަޢުވާއާ ގުޅޭ ލިޔެކިޔުންތަކާއި ހަވާލުކުރުމަށްފަހު، ދަޢުވާއަށް އެއްބަސްވެފައިނުވާނަމަ، ނުވަތަ ދަޢުވާއަށް ދިފާޢު ހުށަހަޅާފައިނުވާނަމަ، ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތާ ދެކޮޅަށް މައްސަލަ ނިންމައި، މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ ދިހަވަނަ ބާބު "ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ކުރާ ޙުކުމް" ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެ މަތިން ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ޙުކުމްކޮށްދިނުމަށް ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން އެދިދާނެއެވެ.[27]

38. ދިހަވަނަ ބާބު ކަމުގައިވާ "ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ކުރާ ޙުކުމް" ހިނގާނެ ޤާޢިދާ ބަޔާންކޮށްދީފައިވަނީ މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 112 ވަނަ މާއްދާގައެވެ. މިގޮތުން މި ބާބު (ދިހަވަނަ ބާބު) ގެ ދަށުން "ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ކުރާ ޙުކުމް" ކަމަށް ބެލެވޭނީ، ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތަށް ދަޢުވާއާ ގުޅޭ ލިޔެކިޔުންތަކާއި ހަވާލުކުރުމަށްފަހު، ދަޢުވާގެ

---

[23] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 101 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި (ށ)

[24] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 102 ވަނަ މާއްދާ

[25] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 103 ވަނަ މާއްދާ

[26] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 104 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ (1)، މި މާއްދާގެ (ށ) ގެ (1)، މި ޤާނޫނުގެ 106 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ (1) އަދި (2)

[27] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 111 ވަނަ މާއްދާ

ދިފާޢެއް ހުށަހަޅަން ކަނޑައަޅާފައިވާ މުއްދަތުގައި ދައުވާއަށް ދިފާޢެއް ހުށަހަޅާފައިނުވާ ޙާލަތުގައި، މައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތް ހިންގުމަކާ ނުލައި، ދައުވާލިބޭ ފަރާތަށް އިތުރު ފުރުޞަތެއް ދިނުމަކާ ނުލައި، އެ މައްސަލަ ދައުވާލިބޭ ފަރާތުގެ ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ނިންމައި ހުކުމް ކުރެވޭނެއެވެ.

39. ދައުވާލިބޭ ފަރާތުގެ ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ހުކުމްކުރުމުން އެދި ދައުވާކުރާ ފަރާތުން އެދިއްޖެނަމަ، ކޯޓުން ހުކުމާއި މައްސަލައިގައި މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ ފަނަރަވަނަ ބާބުގެ "[illegible] [illegible] މައްސަލަތަކުގައި ދައުވާކުރުމުގެ [illegible] އިޚްތިޔާރު" ގައި [illegible] އިޚްތިޔާރު [illegible] [illegible] މަތިން ހުކުމްކުރުމާއި މައްސަލައިން ނިންމުމަށް،* ނުވަތަ އެހެން ޤާނޫނެއްގައި ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ހުކުމްކުރުމުގެ ހުށަހެޅުން [illegible] ބަލަންޖެހެއެވެ.[28]

40. ދައުވާކުރާ ފަރާތުން އެދިގެން ދައުވާލިބޭ ފަރާތުގެ ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ހުކުމްކުރުމުގައި އަންނަނިވި ކަންތައްތައް ބަލަންޖެހެއެވެ.[29]

1. ދައުވާލިބޭ ފަރާތުން ދައުވާއަށް ޖަވާބުދާރީވުމަށް، ދައުވާ [illegible] ވަކިން ހުށަހަޅައިދިނުމުން ނުވަތަ ދައުވާއަށް ދިފާޢެއް ހުށަހަޅައިދިނުމުން،[30] އަދި
2. އެކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ މުއްދަތު ފާއިތުވެފައިވާކަމެވެ.

41. ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ހުކުމް ކުރެވޭނީ [illegible] [illegible] ކަމެވެ. އަދި ދައުވާލިބޭ ފަރާތުން ދައުވާކުރާ ފަރާތުގެ ކޮޅު [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible]، ކޯޓުން އެއާ [illegible] [illegible] ކަނޑައަޅާފައިވާނަމަ، އަދި ދައުވާކުރާ ފަރާތުން ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ދައުވާގައި އެދިފައިވާ އެންމެހައި [illegible] ދައުވާލިބޭ ފަރާތުން [illegible]، އަދި ދައުވާކުރާ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ދައުވާއަކީ، ޝަރުޢީ [illegible] ދައުވާއެއްކަމަށްވާނަމަ، ދައުވާކުރާ ފަރާތުން [illegible]

---

[28] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 113 އަދި 114 * ނޯޓް: މި މައްސަލަ 11 ޖުލައި 2024 ގައި ނިންމައި، "[illegible] [illegible]" [illegible] "[illegible]" [illegible] [illegible] [illegible] 14 ޖުލައި 2024 ގައި [illegible]

[29] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 115 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)

[30] ދައުވާލިބޭ ފަރާތުން ދައުވާގެ ދިފާޢު ހުށަހަޅަންވާނީ ދައުވާގައި ދައުވާލިބޭ ފަރާތުގެ ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ހުކުމްކުރުމަށް، [illegible] [illegible] [illegible] ލިޔުން ކޯޓުން [illegible]، ކަނޑައަޅާފައިވާ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ދައުވާގެ ދިފާޢު ހުށަހަޅަންވާނެކަމަށް މި ޤާނޫނުގެ 115 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

އެދިފައިވާ ފައިސާއަކީ ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން ދައްކަންޖެހޭ ފައިސާއެއްކަމަށް ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން އެއްބަސްވެ،[31] އެ ފައިސާ ދެއްކުމަށް މުއްދަތެއް ދިނުމަށް އެދިފައިވާ ހާލަތްތަކުގައި، ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ ޤައިދު [illegible] ހުކުމެއްނުކުރެވޭނެއެވެ.[32]

ޤައިދު [illegible] ހުކުމްކޮށްދިނުމަށް އެދުމުގެ އިޖުރާއަތު

42. ޤައިދު [illegible] ހުކުމްކޮށްދިނުމަށް އެދުމުގެ އިޖުރާއަތު މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ 02 (ދޭއް) ގޮތަކަށެވެ. އެއް ކަނޑައަޅާފައިވާ ޚާއްޞަ ގޮތެއް [illegible] [illegible] ފަރާތަށް [illegible] [illegible]، [illegible] "[illegible]"ގެ [illegible] [illegible] [illegible].

43. މިގޮތުން އެކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ޚާއްޞަ [illegible] ޤައިދު [illegible] ހުކުމްކޮށްދިނުމަށް [illegible].[33]

1. ފައިސާގެ އަދަދު [illegible]؛
2. ފައިސާގެ އަދަދު [illegible]؛
3. [illegible]، [illegible]؛
4. [illegible] (1) [illegible] (3) [illegible].

44. ސިވިލް ކޯޓުގެ [illegible] 26 [illegible] 2022/R-105 (ސިވިލް ކޯޓުގެ މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤަވާއިދު) (މީގެ ފަހުން "ސިވިލް ކޯޓުގެ މަދަނީ

---

[31] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 125 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އެއްބަސްވާ އެއްބަސްވުން

[32] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 116 ވަނަ މާއްދާ

[33] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 117 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)

އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދު") ގެ 75 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އިން އެނގެއެވެ. މި ވާހަކަ، "ޝަރީޢަތް ހާޒިރުގައި [illegible] ވާހަކަ" އެވެ.

45. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ އެކާވީސްވަނަ ބާބު "ހެކި ދިނުން"ގެ ދަށުން ޝަރީޢަތް ހާޒިރުގައި [illegible] އަންނަނިވި [illegible] ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.[34]

1. [illegible]

2. [illegible]

3. [illegible]

46. [illegible] 31 [illegible] ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 75 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި [illegible] އެއީ "ޝަރީޢަތް [illegible] ވާހަކަ" އެވެ.

47. [illegible] ޝަރީޢަތް ހާޒިރުގައި [illegible] ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 117 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި [illegible] ޝަރީޢަތް ހާޒިރުގައި [illegible] މި ޤާނޫނުގެ 118 ވަނަ މާއްދާގައެވެ.

48. [illegible] ޝަރީޢަތް ހާޒިރުގައި [illegible] ޝަރީޢަތް ހާޒިރުގައި [illegible] އަންނަނިވި [illegible].[35]

---

[34] ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 117 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)

[35] ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 118 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)

1. ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ޙުކުމްކޮށްދިނުމަށް އެދި ހުށަހެޅުމުގައި ފައިސާ ދެއްކުމަށް [illegible] [illegible]
ފައިސާ ދެއްކުމަށް ނުވަތަ ހުށަހަޅާ [illegible] ފައިސާ ދެއްކުމަށް، ނުވަތަ

2. ހުށަހެޅުމުގައި ފައިސާ [illegible] [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible]، [illegible] ފައިސާ
ދެއްކުމަށް

49. ފައިސާގެ ޢަދަދު ކަނޑައެޅިގެން [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ޙުކުމްކޮށްދިނުމަށް ހުށަހަޅާ [illegible] [illegible]، ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ކުރާ ޙުކުމުގައި ފައިސާގެ ޢަދަދާއި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[36]

50. [illegible] [illegible] [illegible] ދަޢުވާގެ [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ޙުކުމްކޮށްދިނުމަށް ހުށަހަޅާ [illegible] [illegible]، ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ޙުކުމްކުރާނަމަ، ޙުކުމްކުރާނީ، ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން އަންނަނިވި ކަންކަން [illegible] [illegible].[37]

1. [illegible] [illegible]، ނުވަތަ [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] ފައިސާ [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]، އަދި

2. [illegible] [illegible] ދެއްކުމަށް.

51. ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ޙުކުމްކޮށްދިނުމަށް "ކޯޓު އަމުރު"ގެ ދަށުން ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން އެދޭ ޙާލަތުގައި، ޙުކުމްކުރުމުގައި ކޯޓުން އަމުރުކުރާނެ ގޮތް ބަޔާންކުރަނީ މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 123 ވަނަ މާއްދާގައެވެ. އެއީ ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުގެ ދަޢުވާއާއި ދަޢުވާގެ ތަފްޞީލުތަކުގައި ބަޔާންކުރާ ކަންކަމަށް [illegible] ކޯޓަށް [illegible] [illegible] ކޯޓުން ޙުކުމްކުރުމަށެވެ.

---

[36] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 118 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)

[37] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 118 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)

52. ވަކީލު ޙާޟިރުގައި ހުކުމްކޮށްފިނަމަ، މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ ދަށުން ތަޢާރަފުކުރެވިފައިވާ އައު އިޖުރާއަތަކީ އެ ހުކުމެއް ބާޠިލުކުރުމަށް ނުވަތަ ބަދަލުކުރުމަށް އެދި ހުށަހެޅުމަށް ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތަށް ފުރުޞަތު ލިބިދޭ އިޖުރާއަތެވެ. އެހެންކަމުން، ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ ވަކީލު ޙާޟިރުގައި ހުކުމްކޮށްފައިވާނަމަ، [illegible] [illegible] އެ ހުކުމަކީ [illegible] ނުބެލެވެއެވެ. އެހެނީ އެ ހުކުމަކީ، މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ ދަށުން [illegible][38]

[illegible]

53. މި [illegible] ޢަބްދުﷲ [illegible] 28 [illegible] 2022 ގައި [illegible] 14 ([illegible]) [illegible] "[illegible]" [illegible]

---

[38] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 124 ވަނަ މާއްދާ

ދަޢުވާއަށް ދިފާޢު ހުށަހަޅަންޖެހޭ 14 (ސާދަ) ދުވަހުގެ މުއްދަތު ހަމަވިއިރުވެސް ދިފާޢު ހުށަހަޅާފައިނުވާކަން ދަށު ކޯޓުގެ ނިންމުމުގައިވެއެވެ.[39]

54. މި ދަޢުވާއަށް ޖާސިމް އިބްރާހީމްގެ ވަކީލުން ދިފާޢު ހުށަހަޅައިފައިވާތީ، "ކޯޓު އަމުރު" ގެ ދަށުން ބައިޢު ފާސިދުގައި ހުކުމްކޮށްދިނުމަށް އަބްދުﷲ ރަޝީދު ޙަސަންގެ ފަރާތުން އެދިފައިވާކަމަށާއި، އެހެނީ ދަޢުވާގައި އެދިފައިވާ ދަޢުވާއަކީ މަދަނީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 117 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ދަޢުވާއެއް ނޫން އެހެން އިތުރު ދަޢުވާއަކަށްވާތީއާއި، އެހެންކަމުން، އަބްދުﷲ ރަޝީދު ޙަސަންގެ ފަރާތުން ބައިޢު ފާސިދުގައި ހުކުމްކޮށްދިނުމަށް މަދަނީ އިޖުރާއާތާއި އެއްގޮތްވާގޮތުގެ މަތިން ކަމުގައި ދަށު ކޯޓުގެ ނިންމުމުގައިވެއެވެ.[40]

ދަށު ކޯޓުން މައްސަލަ ނިންމުމުގައި ރިޢާޔަތްކޮށްފައިވާ ކަންކަން

55. "ކޯޓު އަމުރު" ނެރުނެވިގެން ބައިޢު ފާސިދުގައި ހުކުމްކޮށްދިނުމަށް އެދި ހާލަތުގައި، ކޯޓުން ހުކުމްކުރަންވާނީ ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުގެ ދަޢުވާއާއި ދަޢުވާގެ ޝަރްޙުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަން ރިޢާޔަތްކޮށް ކޯޓުން [illegible] ކަމުގައި މަދަނީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 123 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ [illegible]، މިއީ ބައިޢު ފާސިދުގައި ހުކުމްކޮށްދިނުމަށް [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުން [illegible] [illegible]، ކޯޓުން [illegible] ދަށު ކޯޓުގެ ނިންމުމުގައިވެއެވެ.[41] [illegible]

---

[39] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 353S-CVC-2022 ޤަޟިއްޔާގެ "[illegible]" ގެ "[illegible]"ގެ 14 ވަނަ ނުކުތާ

[40] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 353S-CVC-2022 ޤަޟިއްޔާގެ "[illegible]" ގެ "[illegible]"ގެ 15 ވަނަ ނުކުތާ

[41] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 353S-CVC-2022 ޤަޟިއްޔާގެ "[illegible]" ގެ "[illegible]"ގެ 16 ވަނަ ނުކުތާ

ހުށަހަޅާފައިވާ ލިޔެކިޔުންތަކަށް ރިޢާޔަތްކުރުމަށްފަހުގައި، އަދި [illegible] [illegible] އެ ފަރާތުން ދައްކަން ބޭނުންވާ ވާހަކައެއް ދެއްކުމަށް އަޑުއަހުއްވައި [illegible] ދަށު ކޯޓުގެ ނިންމުމުން އެނގެއެވެ.[42]

56. މި މައްސަލައިގައި، ޢަބްދުﷲ ރަޝީދު ޙަސަން އާއި ޤާސިމް އިބްރާހީމާ ދެމެދު ހ. [illegible] 03 (ތިނެއް) ވަނަ ފަންގިފިލާގައި ހަދާފައިވާ 03 (ތިނެއް) ކޮޓަރީގެ އެޕާޓްމަންޓް ޢަބްދުﷲ ރަޝީދު ޙަސަން ދިރިއުޅުމަށް އިޖާރާ ކުއްޔަށް [illegible] [illegible] ޢަބްދުﷲ ރަޝީދު ޙަސަންގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި [illegible] [illegible] ބަޔާނުން އެނގެން [illegible] ޢަބްދުﷲ ރަޝީދު ޙަސަން [illegible]، މި [illegible] [illegible] [illegible] މަދަނީ [illegible] ޤާނޫނުގެ 326 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އަދި މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދަށު ކޯޓުގެ ނިންމުމުގައި [illegible]. މިކަންކަން އިސްވެ [illegible] 15.1 ވަނަ ނުކުތާ އަދި 15.2 ވަނަ ނުކުތާގައި [illegible].

57. މީގެ އިތުރުން، ވަގުތީ އަމުރެއް [illegible] [illegible] އަޑުއަހުއްވައި ޤާސިމް އިބްރާހީމް [illegible] [illegible] [illegible]، ޢަބްދުﷲ ރަޝީދު ޙަސަންއާއި ޤާސިމް އިބްރާހީމާ ދެމެދު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދަށު ކޯޓުގެ [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] ޢަބްދުﷲ ރަޝީދު ޙަސަންގެ ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޢަބްދުﷲ ރަޝީދު ޙަސަންގެ ފަރާތުން [illegible] [illegible]، ޢަބްދުﷲ ރަޝީދު ޙަސަންގެ ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ [illegible] ޤާސިމް އިބްރާހީމް [illegible] ޢަބްދުﷲ ރަޝީދު ޙަސަން [illegible] [illegible] [illegible] ޢަބްދުﷲ ރަޝީދު ޙަސަން [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

---

[42] [illegible]

ނުވަތަ ހެއްކެއް [illegible] [illegible] ދަށު ކޯޓުގެ ނިންމުމުގައިވެއެވެ. [illegible] [illegible] [illegible]

15.3 ވަނަ ނުކުތާއިން ފެށިގެން 15.5 ވަނަ ނުކުތާގެ ނިޔަލަށް ތަފްސީލުކޮށްފައިވާނެއެވެ.

ކޯޓު އަމުރުގެ ދަށުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

58. ޖަޒާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގައި "[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]" ގެ [illegible] [illegible]. މި ޢިބާރާތް މާނަކުރުމުގައި ޖަޒާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު ތަފްސީލުކޮށްފައިވާ ގޮތެއް ނެތް، އަދި މި ޢިބާރާތް މާނަކޮށްފައިވާ ގޮތެއް ބަލާއިރު، މި ޢިބާރާތް މާނަކޮށްފައިވާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެނގެއެވެ. އަދި މި ޢިބާރާތް މާނަކުރުމުގެ [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޖަޒާއީ އިޖުރާއަތުގެ [illegible] މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މި [illegible] [illegible] [illegible].

59. [illegible] [illegible] [illegible] މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އެއީ މި ޤާނޫނުގެ 21 ވަނަ މާއްދާގައި "[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]" [illegible] [illegible] [illegible]. އެއީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

60. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] "[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]" ކަމަށް [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ހުށަހަޅާފައިވާ ޝާހަދަތުގައި، މައްސަލައިގެ ސަމަރީކޮށް ނިންމުމަކާ ނުލައި، ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތް އިތުރު ކޯޓެއް ދިނުމަކާ ނުލައި، އެ މައްސަލަ ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ ވަކީލު ބާސްތަކުގައި [illegible] ކުރާ ބުނުމެއް ކަމުގައެވެ.

61. މި ދެ ޤާނޫނުތަކަށް ބަލާއިރު، ފެންނަން އޮތީ، ވަކީލު ބާސްތަކުގައި ކުރާ ބުނުމަކީ ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން ދަޢުވާއާއި ނުވަތަ ދަޢުވާގެ [illegible] [illegible]، އެކަން [illegible] ނުވަތަ ދަޢުވާގެ ދިފާޢު ހުށަހެޅުމަށް ޤާނޫނުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ މުއްދަތުގައި، [illegible] [illegible] ނުވަތަ ދިފާޢު [illegible]، މައްސަލައިގެ ސަމަރީކޮށް ނިންމުމަކާ ނުލައި، ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ ވަކީލު ބާސްތަކުގައި ކުރާ ބުނުމެއްކަމެވެ.

62. މަދަނީ މައްސަލައެއްގައި މައްސަލައިގެ ސަމަރީކޮށް ނިންމުމަކީ، މަދަނީ މައްސަލައެއް ބެލުމުގެ އިޖްރާއާތް [illegible] ކޯޓެއްގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ފަރާތުން ދިފާޢު ހުށަހެޅުމުގެ ސަބަބުން ސަމަރީކޮށް ނިންމުން ކަނޑައެޅޭ މައްސަލަތަކުގެ ސަމަރީކޮށް ނިންމުންކަން މި ޤާނޫނުގެ 24 ވަނަ މާއްދާއިން އެނގެއެވެ.

63. މަދަނީ މައްސަލައެއްގައި ނިންމާ ސަމަރީކޮށްދޭ ޙުކުމް ދަޢުވާ ސާބިތުކުރުމުގެ ބުރަ ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުގެ މައްޗަށް އޮންނަ މިންގަނޑަކީ މަދަނީ މިންގަނޑެވެ. މިގެ މާނައަކީ، ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން ހުށަހަޅާ ކަމެއް ކޯޓުގައި [illegible] އެކަމެއް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] ސާބިތުވާކަމަށް [illegible] ކަނޑައަޅައިގެން މައްސަލަ ނިންމުމެވެ. މަދަނީ ނިންމުމުން ކަމުގައި ނިންމުމުގައި، މައްސަލައިގެ ބާވަތާއި، މައްސަލައިގައި ހުށަހަޅާފައިވާ ހެކީގެ ބާވަތާއި، މައްސަލައިގައި [illegible] ކަނޑައަޅާފައިވާ ނުވަތަ އެ މައްސަލަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބާވަތާއި، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[43] [illegible] [illegible] [illegible] ނިންމާ މިގޮތަށް ނިންމުމުންނަމަވެސް، މައްސަލައިގެ [illegible] ނިންމާ ނިންމުމެއްކަމެވެ. އެއީ، ވަކި [illegible]

---

[43] ޤާނޫނު ނަންބަރު 11/2022 (ހެކީގެ ޤާނޫނު) ގެ 137 ވަނަ މާއްދާ

ސާބިތުކުރުމަށް ދެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުންތަކާއި، ހުށަހަޅާ ހެކިތައް ވަޒަންކޮށް، އޭގެ ޤާނޫނީ އަސާސްތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް، ކޯޓުން ނިންމުމެވެ.

.64 މިކަންކަން މި ބަޔާންކުރަނީ، ދިފާޢު ހުށަނާޅުމުގައި ކުރާ ހުކުމަކީ، ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ އެއްވެސް ބައިވެރިނުވެ، ސަބަބަކާއި ހިމެނުމަކާ ނުލައި ކުރާ ހުކުމްކަނޑައަޅާފައިވާ، އެހެންކަމުން ހުކުމްކުރުމުގައި ބަރާބަރަށް ދިފާޢުވުމުގެ ފުރުޞަތުދޭނެ ބަރާބަރުވާނެއެވެ. އަދި ޚާއްޞަކޮށް، "ދިފާޢު ހުށަނާޅުމުގައި ކުރާ ހުކުމް" އަކީ މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 21 ވަނަ މާއްދާގައި ބުނެފައިވާ ދާއިރާގައި އެއީ ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތް ދަޢުވާއަށް ދަޢުވާ ސާބިތުކުރުމަށް ކަނޑައަޅައި، ކުރާ ހުކުމްތަކުގެ ގޮތުގައި ބަލާފައިވަނީއެވެ.

.65 މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ ދިފާޢު ހުށަނާޅުމުން ކުރާ ހުކުމާއި ގުޅޭ ޚާއްޞަ ބާބުގެ ތެރެއިން، މި ޤާނޫނުގެ 117 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން، ކޯޓު އަމުރުކޮށް ދިފާޢު ހުށަނާޅުމުގައި ހުކުމްކުރެވިދާނެކަމަށް ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން އެދި ހުށަހެޅުމުގައި، ކޯޓުން ހުކުމްކުރުމަށްފަހު، ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުގެ ދަޢުވާއާއި ދަޢުވާގެ ތަފްޞީލުތަކުގައި ބަޔާންކުރާ ކަންކަމުގެ ޙަޤީޤަތް ކޯޓަށް ފެނިއްޖެ ކަމަށްވާނަމަ މި ޤާނޫނުގެ 123 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ، މި ހާލަތުގައިވެސް ކޯޓުން ހުކުމްކުރަންވާނީ ސާބިތުކޮށްގެން ނިންމަންވާނެއެވެ. އަދި ހުކުމް ކުރުމުގައި ބަލަންޖެހޭނީ ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުގެ ދަޢުވާއާއި ދަޢުވާގެ ތަފްޞީލުތަކަށެވެ.

.66 މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު އެކުލަވާލުމުގައި އިނގިރޭސި ވިލާތުގެ The Civil Procedure Rules 1998 އަސާސްކޮށްގެން ބަލައިގެންކަމަށްވާތީ، މި Rules ގެ Rule 12.11(1) އަދި މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 123 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގެ އަސާސްތަކުގައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ބުނެއެވެ. މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު ވުޖޫދުވުމުން، The Civil Procedure Rules ގެ Rule 12.11(1) ގައި އޮތީ އަންނަނިވި ފަދައިންނެވެ.[44]

---

[44] 06 ނޮވެމްބަރު 2022 ގައި މި މައްސަލަ ކޯޓަށް ހުށަހެޅުއްވުމުން. މި މައްސަލާ ހުށަހެޅުއްވީ ކޯޓުގައި ހިފަހައްޓާ ދިފާޢު ހުށަނާޅާ ހުކުމްކުރުމަށް ހުށަހެޅުއްވި ކޯޓުގެ ގޮތުގައި (default judgment obtained by making an application) ގޮތް ބަލާފައިވާތީއެވެ. މި މައްސަލާ އިސްތިޢުނާފުކުރެއްވީ ކަމަށް، މި މާއްދާގެ (1) ވަނަ ނަންބަރުގައި ބުނޭ ހަމައެކަނި 12.12(1) ގެ ގޮތުގައި ގެނެސް، އަންނަނިވި ފަދައިން އިސްތިޢުނާފުކުރެއްވީއެވެ.

"12.11(1) Where the claimant makes an application for a default judgment, judgment shall be such judgment as it appears to the court that the claimant is entitled to on his statement of case"

67· އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފަދައިން، އިނގިރޭސިވިލާތުގެ އިސްވެ ބަޔާންކުރަނިވި
މާއްދާގައިވަނީ މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 123 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކުރާ އިބާރާތް އެ
[illegible]. މި މާއްދާގައިވަނީ، ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ޙުކުމްކޮށްދިނުމަށް އެދޭ ޙާލަތުގައި ކޯޓުން [illegible]
[illegible]. މިގޮތުން، އިނގިރޭސިވިލާތުގެ The Civil Procedure Rules ގެ
12.11(1) ގައި ކޯޓުން [illegible]، އިނގިރޭސިވިލާތުގެ [illegible]
ކަނޑައަޅާފައިވީ Football Dataco Ltd and others v Smoot Enterprises Ltd
(a Cyprior Co) and another[45] ޤަޟިއްޔާއެވެ. މި ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅާފައިވީ ޣައިރު
ޙާޟިރުގައި ޙުކުމްކޮށްދިނުމަށް އެދޭ ޙާލަތުގައި ކޯޓުން [illegible]
[illegible] އަދި [illegible] ޙުކުމްކޮށްދިނުމަށް [illegible] ކޯޓުން [illegible]
މައްސަލައިގެ މެރިޓަށް [illegible] ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ޙުކުމްކޮށްދިނުމަށް
[illegible] ކޯޓުން [illegible]
[illegible]
[illegible].[46] [illegible]

"Where the claimant makes an application for a default judgment, the court shall give such judgment as the claimant is entitled to on the statement of the case"

[45] [2011] EWHC 973 (Ch)

[46] [illegible] 16 [illegible]

"Default judgment is not, in any circumstances, a judgment on the merits. It is in that respect to be contrasted both with judgment after trial and with summary judgment. The essential distinction between default judgment and a judgment on the merits is that the court is not when asked to give default judgment called upon to form any view about the merits of the Claimant's claim, whether as a matter of fact or law."

އެއްބަސްވުމެއްގެ ބިނާގެ ސައްޙަކާ ގުޅޭ ގޮތުން ހުށަހެޅިފައިވާ ދައުވާއަކާ ގުޅިގެން، އެ ދައުވާއަށް ދިފާޢު ހުށަހަޅާނަމަ، ނުވަތަ ދައުވާ ބަލައިގަތުމުގެ ލިޔުން ހުށަހަޅާފައިނުވާނަމަ، ދައުވާކުރާ ފަރާތުން ޤައިދު ރޫލްސްގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުއްވި ގުޅިގެން، ދައުވާކުރާ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ފަދައިން ކޯޓުން ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ކަނޑައަޅާ ގޮތް ދައުވާގެ ދައުވާކުރާ ފަރާތުގެ ދައުވާ ކުރިމަތިލާފައިވާ ގޮތަށް އަދިވެސް، ނުވަތަ އެ ދައުވާގެ ޤާނޫނީ ހުއްޖަތްތަކުގެ ނުވަތަ އެ ފަރާތް ދުރު ވަކިވާ އެއްބަސްވުމެއްގެ ސަބަބަކާހުރެ ކޯޓުން ގޮތެއް ކަނޑައަޅާކަށް ނުޖެހޭނެއެވެ. ދައުވާއަށް ދިފާޢު ހުށަހަޅާފައިނުވާނަމަ، ނުވަތަ ދައުވާ ބަލައިގަތުމުގެ ލިޔުން ހުށަހަޅާފައިނުވާނަމަ، ދައުވާކުރާ ފަރާތުން އެދިއްޖެނަމަ ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ޙުކުމްކުރުމަށް (to give a judgment in default) ކޯޓަށް ލިބޭ ޖާއިޒު ސަބަބެކެވެ.[47]

68. މިކަމުން އިތުރު ބާރެއް ދިވެހި މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 123 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި މި މާއްދާގެ (ށ) އިންނެވެ. ދައުވާލިބޭ ފަރާތުން ދައުވާ ފޮނުވުމާއި ބަލައިގަތުމުގެ އަންގާ ލިޔުން ހުށަހަޅާފައިނުވާނަމަ، އަދި ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ޙުކުމްކުރުމުގެ ދައުވާކުރާ ފަރާތުން ކޯޓަށް ހުށަހަޅާލުމުން ހުށަހެޅުމުން، އެ ހުށަހެޅުމުގައިވާ ކަންކަން ސާބިތުކުރުމަށް ހުށަހަޅާ ހެކިގެ ނޯޓިސް ދައުވާލިބޭ ފަރާތަށް ފޮނުވުން ލާޒިމެއްނޫނެވެ. މިއީ ޙާލަތުގައި ދައުވާކުރާ ފަރާތުން ހުށަ ހުށަހެޅުމުން ލާޒިމްކުރާ ހަމައެކަނި އެއް ބަޔާނެއްގައިވާނަމަ މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 123 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އިން އަންގައެވެ. އެއީ ކަށަވަރުކޮށްދޭން ނުވަތަ ދައުވާއަށް ޖަވާބުދާރީވާން ޒާތީ ގޮތުން ދައުވާކުރާ ފަރާތުން ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ޙުކުމްކުރުމަށް ދައުވާކުރާ ފަރާތުން އެދިފައިވާނަމަ، އެ ޙުކުމްކުރުމަށްޓަކައި ހަމަ ލާޒިމްވާ ބަޔާނެވެ. އެހެންކަމުން، ދައުވާލިބޭ ފަރާތުން ދައުވާ ބަލައިގަތުމުގެ ލިޔުން ހުށަހަޅާފައިނުވާ ސަބަބުން، ދައުވާކުރާ ފަރާތުން ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ޙުކުމްކުރުމަށް އެދިފައިވާ ދައުވާއެއްގެ ފަރާތުން ހަމައެކަނި ހުށަހަޅާފައިވާ ބަޔާނުން ދައުވާލިބޭ ފަރާތުގެ ބޭނުމާއި ދެބަސްވެފައިވާ ކަމެއް ސާބިތުނުވާ ބަޔާނާއި ދައުވާކުރާ ފަރާތުގެ ބަޔާންތަކާ ދިމާވެއެވެ. މިކަމުން ނަގާ ނަތީޖާއަކީ، މި ޤާނޫނުގައި ދައުވާލިބޭ ފަރާތުން އަދި ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ޙުކުމްކުރުމަށް

---

[47] [2011] EWHC 973 (Ch) ގެ 17 ވަނަ ޕެރެގްރާފު

އެދުނު މިއަށް ރިޢާޔަތްކުރަން ކޯޓުން ގޮތެއް ނިންމުމެވެ. މިއީ ޤާނޫނުގެ 123 ވަނަ މާއްދާގައި "...ކޯޓަށް ފެންނަ ގޮތަކަށް..." އޮތް އޮޅުމުގެ ބޭނުންކުރުމުގައި ބެލެވެއެވެ.

69. މީގެ އިތުރުން، އިސްވެ ބަޔާންކުރަނިވި އިނގިރޭސި ޤަޟިއްޔާގެ ތެރެއިން ޙަވާލާދީފައިވާ ޤަޟިއްޔާތަކުގައި ކޯޓުން އެދިފައިވާ ފޮނުވައިދީ ދަޢުވާގެ ގޮތް އަދި ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން ކޯޓަށް ދަޢުވާއާއި އަކަރެގެން ފޮނުވާއެއްކަން ކޯޓުން ބެލުމެވެ. އަދި ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން އެދިފައިވާ ފޮނުވާއަށް ދަޢުވާގެ ސިޓީގެ ތަފްސީލުގެ ތެރެއިން އެދިފައިވާ އަދި އެކަން އެނގުމަށް ފޮނުވާއެއްކަމަށް، އެ ފޮނުވާއެއް ނަގައިދިނުމެވެ. ދަޢުވާ ދަޢުވާގެ ސިފައާ ބެލުމަށް ފޮނުވާއެއް އެދިފައިވާކަމަށް، އަދި ބާޠިލްކުރުމުގައި ބަލާނީ ދަޢުވާގެ ސިފައާ ބެލުމަށް ފޮނުވާއެއް ނަގައިދިނުމެއް ނުވެއެވެ.[48]

70. މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 123 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ފަދައިން ޝަރީޢަތުގައި ބޭނުންކުރެވިދާނެ އުދުލުން، ދަޢުވާއާއި، ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ ތަފްސީލުތަކުގައި ބަޔާންކުރާ ކަންކަމަށް ކޯޓުން ރިޢާޔަތްކުރަންވާނެއެވެ. މިފަދައިން ދަޢުވާއާއި، ދަޢުވާގެ ތަފްސީލުގައި ބަޔާންކުރާ ކަންކަން ބެލުމުން، cause of action ހުރިކަމާއި، ދަޢުވާގައި ސާބިތުކުރެވޭނެ އަސާސެއް ހުރިކަމާއި، އެ ދަޢުވާގެ ކާމިޔާބުގެ ބެލުމަށްފަހު، ކޯޓުން ގޮތެއް ނިންމާނީއެވެ.[49] މިފަދައިން ދިނާ ސަބަބަކީ، ދަޢުވާއަށް ދިފާޢު ހުށަހެޅުމުގެ ފުރުޞަތު ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތަށް ލިބޭ، ދިފާޢު ހުށަހެޅުމަށް ފުރުޞަތުދެވޭކަމާއި، އަދި ދަޢުވާގައި ކުރާ ބާޠިލް ކަނޑައެޅުމަކީ ތަރުތީބު ބަލަހައްޓާ ޤާނޫނީ އުޞޫލުތަކެއް ކަމަށް ބެލެވޭތީއެވެ.

71. މިގޮތުން، އެންމެ އަސާސީ ކޯޓުން ކުރާ ބާޠިލް ކަނޑައެޅުމެއް އޮތްނަމަ، އެ ބާޠިލް އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހެޅިދާނެއެވެ، އެ ބާޠިލް ދަޢުވާގައި ކޯޓުން ބާޠިލްކޮށްފައި، އެ

---

[48] Football Dataco Ltd and others v Smoot Enterprises Ltd (a Cyprior Co) and another [2011] EWHC 973 (Ch), para 19

[49] އިނގިރޭސިވިލާތުގެ Civil Procedure Rules ގެ Rule 12.11(1) އާއި ބަލާލާށެވެ،
Sloutsker v Romanova [2015] EWHC 2053 (QB) ގެ ޤަޟިއްޔާއާއި،
Brett Wilson LLP v Person(s) Unknown, Responsible for the Operation and Publication of the website www.soloctorfromhelluk.com [2015] EWHC 2628 (QB) ގެ ޤަޟިއްޔާއާއި،
Advertising Standards Authority Ltd v Mitchell (No 3) [2019] EWHC 1958 (QB) ގެ ޤަޟިއްޔާގައި މިފަދައިން ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ.

ޙުކުމެއް ބަދަލުކުރުމަށް ނުވަތަ ބާޠިލުކުރުމަށް އެ ޙުކުމްކުރި ކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުގެ ފުރުޞަތު މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުން ފަހިކޮށްދީފައިވެއެވެ.

72. މި މައްސަލައިގައި ދަށު ކޯޓަށް ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ދަޢުވާއަކީ ވާސިލް އިބްރާހީމްއާއި ޢަބްދުﷲ ނަސީމު ޙަސަންއާ ދެމެދު ސ. ހިރިހަނދުވަރުގެ 03 (ތިނެއް) ވަނަ ފަންގިފިލާގައި ހަދާފައިވާ 03 (ތިނެއް) ކޮޓަރީގެ އެޕާޓްމަންޓް އިތުރު ކުއްޔާ ނުލައި ދިރިއުޅުމަށް އަނގަބަހުން ވެވުނު އެއްބަސްވުމާއި އެއްގޮތަށް [illegible] ޢަބްދުﷲ ނަސީމު ޙަސަންއާއި ޢާއިލާގެ [illegible] ދިރިއުޅުމަށް ދަނިކޮށް، 01 އޮކްޓޯބަރު 2022 އިން ފެށިގެން އެތަން އެހެން ފަރާތަށް ކުއްޔަށް ދީފައިވާކަމާއި، 29 ސެޕްޓެމްބަރު 2022 ގެ 23:59 ގެ ކުރިން ތަން ހުސްކޮށް ވާސިލް އިބްރާހީމްއާ ހަވާލުކުރުމަށް އަންގައި 07 ސެޕްޓެމްބަރު 2022 ގައި ވާސިލް އިބްރާހީމް ފޮނުވާފައިވާ ނޯޓިސް ބާޠިލުކޮށްދިނުމަށްކަމަށް [illegible]. އަދި ދައުވާގެ ތަފްސީލުގައި ދައުވާލިބޭ ފަރާތުން [illegible]. ދަށު ކޯޓުން [illegible]، [illegible]

72.1. ޢަބްދުﷲ ނަސީމު ޙަސަންއާއި ވާސިލް އިބްރާހީމްއާ ދެމެދު ސ. ހިރިހަނދުވަރުގެ 03 (ތިނެއް) ވަނަ ފަންގިފިލާގައި ހަދާފައިވާ 03 (ތިނެއް) ކޮޓަރީގެ އެޕާޓްމަންޓް ޢަބްދުﷲ ނަސީމު ޙަސަން ދިރިއުޅުމަށް [illegible] ޢަބްދުﷲ ނަސީމު ޙަސަންގެ ފަރާތުން އެޕީލް 2 ގެ ގޮތުގައި ހުށަހަޅާފައިވާ [illegible] ޢަބްދުﷲ ނަސީމު ޙަސަންގެ ފަރާތުން [illegible][50]

---

[50] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 353S-CVC-2022 [illegible] 23 ވަނަ [illegible]

72.2 އާދަމް ނަސީމްގެ ހެކި ބަޔާނުގައިވާ ކަންކަމާއި، މުޙައްމަދު ނަސީމްގެ ހެކިބަހުގެ ބަޔާނުގައިވާ ކަންކަމާއި، އާދަމް ސަލީމްގެ ހެކިބަހުގެ ބަޔާނުގައިވާ ކަންކަމާއި، އަދި އާދިލް އިބްރާހީމްގެ ހެކިބަހުގެ ބަޔާނުގައިވާ ކަންކަން ފާހަގަކޮށް،[51] މި ހެކިބަހުގެ ބަޔާނުން ސަރީޙަހަށް ފާހަގަކުރެވޭ ކަންކަން ބަޔާންކޮށްފައިވާކަން.[52]

72.3 މީގެ ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުގައި، މި ހެކިބަހުގެ ބަޔާންތަކަކީ ދެވަނަ ދަރަޖައިގެ ހެއްކެއްކަން އެނގޭކަމާއި،[53] މި ހެކިންގެ ހެކިބަޔާނުން، އަބްދުﷲ ރަޝީދު ޙަސަންއާއި ޤާސިމް އިބްރާހީމްއާ ދެމެދު ސ. ހިރިހަނދުވަރުގެ 03 (ތިނެއް) ވަނަ ފަންގިފިލާގައި ހަދާފައިވާ 03 (ތިނެއް) ކޮޓަރީގެ އެޕާޓްމަންޓް [illegible] [illegible] އަބްދުﷲ ރަޝީދު ޙަސަނަށް ޤާސިމް އިބްރާހީމް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤާސިމް އިބްރާހީމް [illegible] އަބްދުﷲ ރަޝީދު ޙަސަނަށް މި [illegible] [illegible] [illegible] ޤާސިމް އިބްރާހީމްގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެނގޭތީ އަބްދުﷲ ރަޝީދު ޙަސަންގެ [illegible] ފާހަގަކޮށްފައިވާކަން.[54]

72.4 މި ނިންމުމުގައި އަބްދުﷲ ރަޝީދު ޙަސަންއާއި ޤާސިމް އިބްރާހީމްއާ ދެމެދު އެއްބަސްވުން ވެފައިވާ ކުލީގެ [illegible] [illegible] [illegible] އަބްދުﷲ ރަޝީދު ޙަސަންގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަބްދުﷲ ރަޝީދު ޙަސަންގެ [illegible] [illegible] [illegible] މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[55]

---

[51] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 353S-CVC-2022 ދަޢުވާގެ "ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް" ގެ "ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތައް"ގެ 24 ވަނަ ނުކުތާއިން ފެށިގެން 27 ވަނަ ނުކުތާގެ ނިޔަލަށް

[52] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 353S-CVC-2022 ދަޢުވާގެ "ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް" ގެ "ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތައް"ގެ 35 ވަނަ ނުކުތާ

[53] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 353S-CVC-2022 ދަޢުވާގެ "ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް" ގެ "ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތައް"ގެ 34 ވަނަ ނުކުތާ

[54] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 353S-CVC-2022 ދަޢުވާގެ "ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް" ގެ "ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތައް"ގެ 35.5 ވަނަ ނުކުތާ

[55] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 353S-CVC-2022 ދަޢުވާގެ "ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް" ގެ "ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތައް"ގެ 37 ވަނަ ނުކުތާ

72.5. ތަރިކަ [illegible] ކުރިމަތިކުރުވި ދަށުން ސާބިތުކުރުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު [illegible] [illegible] އެ ދަށުން ކުރިމަތިކުރުވި [illegible] [illegible]، ހ. [illegible] 03 (ތިނެއް) ވަނަ ފަންގިފިލާގައި ހަދާފައިވާ 03 (ތިނެއް) ކޮޓަރީގެ އެޕާޓްމަންޓް އެއްވެސް ކުއްޔަކާ ނުލައި ޤާސިމް އިބްރާހީމް، ޢަބްދުﷲ ޙަސީބު ޙަސަނަށް [illegible]، ޢަބްދުﷲ ޙަސީބު ޙަސަންގެ ވާރުތުން ޤާސިމް އިބްރާހީމަށް [illegible] މަސައްކަތުގެ [illegible] ގޮތުގައިކަމަށް ޢަބްދުﷲ ޙަސީބު ޙަސަންގެ ވާރުތުން [illegible]، މި ބުނުން [illegible] މިކަން އުސޫލުން އެއްވެސް [illegible] ނުވަތަ ކުއްޔެއްވެސް ޢަބްދުﷲ ޙަސީބު ޙަސަންގެ ވާރުތުން [illegible] [illegible][56]

72.6. މިކަންކަމުން ބަލައި، ޢަބްދުﷲ ޙަސީބު ޙަސަން [illegible] ގޮތުން ހ. [illegible] 03 (ތިނެއް) ވަނަ ފަންގިފިލާގައި ހަދާފައިވާ 03 (ތިނެއް) ކޮޓަރީގެ އެޕާޓްމަންޓް ޤާސިމް އިބްރާހީމްގެ ވާރުތުން ޢަބްދުﷲ ޙަސީބު ޙަސަނަށް [illegible] ނުލައި 35 (ތިރީސް ފަހެއް) [illegible] [illegible] (ޤާސިމް އިބްރާހީމްއާ [illegible] [illegible] [illegible]) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible][57]

73. މި ޝަރީޢަތުން ފާހަގަކުރެވުނު ކަމަކީ، އިސްތިޢުނާފުކުރި ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]، މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 112 ވަނަ [illegible]، އެ [illegible] 21 ވަނަ [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible]

---

[56] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3538-CVC-2022 މައްސަލާގެ "ޝަރީޢަތް ހިނގުނުގޮތް" ގެ "ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތައް"ގެ 38 އަދި 39 ވަނަ ނުކުތާ

[57] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3538-CVC-2022 މައްސަލާގެ "ޝަރީޢަތް ހިނގުނުގޮތް" ގެ "ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތައް"ގެ 40 ވަނަ ނުކުތާ

ދަޢުވާއަށް ޖަވާބުދިނުމަށް އަދި ދިފާޢު ހުށަހެޅުމަށް އޮތް ފުރުޞަތުގެ ޙައްޤު އެ [illegible] ނުލިބުމުގެ ސަބަބުން ކުރާ ޙުކުމަކަށް ވުމުން، މައްސަލައިގެ [illegible] ދިއުމުގެ ބަދަލުގައި، މިފަދަ ނިންމުން ބިނާވާންވާނީ ދަޢުވާގެ ޞީޣާއާއި ދަޢުވާގެ ތަފްޞީލުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް، ދަޢުވާކުރާ އެކަށީގެންވާ ސަބަބެއް ނުވަތަ cause of action އޮތްނަމަ، އަދި ދަޢުވާގައި ޚުޞޫމާއެއް އޮތްނަމަ، އެކަމުގެ މައްޗަށް ނިންމާ ނިންމުމަކަށެވެ. މިފަދައިން [illegible] މައްސަލައިގެ [illegible] [illegible] އުސޫލުން، އެކި ދަރަޖަތަކަށް އަދި އެކި ވަޒަންތަކަށް، ދަޢުވާކުރާ [illegible] "[illegible]" [illegible] [illegible] ކަމުގައި ނުފެނެއެވެ. އެހެނީ، [illegible] [illegible] [illegible] މި [illegible] ދަޢުވާއާއި ދަޢުވާގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބަލައިގެން [illegible] [illegible] [illegible] (ނުވަތަ ކުރިން އަމަލުކުރަމުން ދިޔަ މި [illegible]) [illegible].

74. މި މައްސަލައިގައި ދަޢުވާލިބޭ، [illegible] ޢަބްދުﷲ ޢަފީފު ޙަސަނާގެ ފަރާތުން އެދިފައިވާތީ،[55] މި މައްސަލައިގައި ދަޢުވާއާއި ދަޢުވާގެ [illegible] [illegible] ބޭނުންކަން، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދަށުން [illegible] [illegible] [illegible] ދަޢުވާކުރާ [illegible]

---

[55] ޢަބްދުﷲ ޢަފީފު ޙަސަނާގެ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް [illegible] "ކޯޓު އަމުރަށް އެދޭ ފޯމު" ގެ 3 ވަނަ ނަންބަރު

ދަޢުވާގައި [illegible] [illegible]، އަދި [illegible] [illegible] [illegible] ދަޢުވާގެ [illegible] ތެރޭގައި [illegible]، ކޯޓުން

[illegible] [illegible].

75. އެހެންކަމުން، މި މައްސަލައިގައި ދަށު ކޯޓުން ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުގެ ދަޢުވާއާއި، ދަޢުވާގެ ތަފްސީލުގައި ބަޔާންކުރާ ކަންކަމަށް ބެލުމުގެ ބަދަލުގައި ޝަރީޢަތެއް (trial) ހިނގާ [illegible] ހުރި [illegible]، އަދި ދެފަރާތުގެ ބަޔާންތައް ވަޒަންކޮށް، ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުގެ ހައްޤު [illegible] [illegible] [illegible] ހުރި ހުށަހަޅާފައިވާކަމާއި، އަދި އެއްބަސްވުމުގެ [illegible] [illegible] އިތުރު ހުރި [illegible] [illegible]، ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުގެ ހައްޤު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

76. މި މައްސަލައިގައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން [illegible] ސިވިލް ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible]، މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މި މައްސަލަ ސިވިލް ކޯޓުން [illegible].

77. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3538-CVC-2022 މައްސަލައިގައި [illegible] [illegible] [illegible] ދަޢުވާ ފޯމު 28 ސެޕްޓެމްބަރު 2022 ގައި [illegible]،[59] [illegible] [illegible] ދަޢުވާ ފޯމު [illegible] 14 (ސާދަ) ދުވަހުގެ މުއްދަތު [illegible] "[illegible] [illegible] [illegible]" [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] 14 (ސާދަ) ދުވަހުގެ މުއްދަތު [illegible] [illegible] [illegible]، ކޯޓު [illegible] [illegible] [illegible] މި މައްސަލައިގެ ދަޢުވާކުރާ ޢަބްދުالله [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]،[60] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

---

[59] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3538-CVC-2022 ޤަޟިއްޔާގެ "ޝަރީޢަތް ހިނގިގޮތް" ގެ "ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތައް" ގެ 14 ވަނަ ނުކުތާ

[60] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3538-CVC-2022 ޤަޟިއްޔާގެ "ޝަރީޢަތް ހިނގިގޮތް" ގެ "ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތައް" ގެ 15 ވަނަ ނުކުތާ

ބުނެއިން މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 123 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން އަބްދުﷲ ޙަސީބު ހަސަނުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ދަޢުވާއާއި ދަޢުވާގެ ތަފްސީލުތަކުގައި ބަޔާންކުރާ ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކުރުމުގެ ގޮތުން މައްސަލައިގެ ފުރިހަމަ ދިރާސާގެ ބަދަލުގައި، ދަޢުވާގެ ސިފައާއި ދަޢުވާގެ ތަފްސީލުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް މި މައްސަލައިގައި cause of action އޮތްތޯ ބަލައި، އަދި ދަޢުވާގައި ބުނެފައިވާ އޮތްތޯ ބަލައި، ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން "ޙައްޤު އަމުރެއް އޮތް ހެއްޔެ" ބަލައިގެން ޤާނޫނީ ދަށުން ބަލައިގަތުމުގެ ބާރުލިބިދޭ ގޮތުގެ މައްސަލައަކީ ސީދާ ޤާނޫނު ގޮތުން ބަލައިގަތުމުގެ ކަމެއް ނޫން ކަމަށް، މި މައްސަލަ ސީދާ ޤާނޫނު ބަލައިގަތުމުގެ ކަމުގައި ދެކެމެވެ.

ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީދުގެ ޚިޔާލު

78. ފަނޑިޔާރު ޝުޖޫން މުޙައްމަދުގެ ރައުޔަށް އަހަރެން ތާއީދު ކުރަމެވެ.

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ޝަރީފް ޢަބްދުﷲގެ ޚިޔާލު

79. ފަނޑިޔާރު ޝުޖޫން މުޙައްމަދުގެ ރައުޔަށް އަހަރެން ތާއީދު ކުރަމެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ އިޖުރާއަތު ބަންދުކޮށްލުން[61]

80. މި ޤަޟިއްޔާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ބަދަލުކުރުމުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި މި ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ޙައްޤު މައްސަލައިގެ ފަރާތްތަކަށް ލިބިގެންވެއެވެ. އެގޮތުން އިސްތިއުނާފުގެ ގޮތުން[62] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓަށް މައްސަލަ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހަޅަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން

---

[61] ކޯޓުން މައްސަލައިގެ ޝަރުޢީ އަޑުއެހުމުގެ ކުރިން، އެ ފަރާތަކުން އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ބަދަލު ލިބިގެންވާކަމުގައި، އިސްތިއުނާފުކުރާ ކޯޓަށް، އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ނޯޓިސް ހުށަހަޅައި ބަލައިގަނެވިފައިވާކަމުގައި، އަދި މިކަން ސަރަޙައްދު ނިންމުމުގެ މުއްދަތުގައި ބަލައިނުގަތުމުގައި ބަންދުކޮށްލުމުގެ އިޖުރާއަތުތަކުގައި މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021)ގެ 268 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

[62] މިކަމުގައި ބަލާ އިސްތިއުނާފު މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021)ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

ނިންމުން ނިންމާނީ 30 (ތިރީސް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައެވެ.[63] މި މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓު ހަވާލުކޮށްފައިނުވާނަމަ، އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ މުއްދަތު ގުނަން ފަށާނީ ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓު ހަވާލުކުރި ތާރީޚުން ފެށިގެންނެވެ.[64] އެހެނަސް، ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓުގެ ނުސްޚާއަށް ބިނާކޮށްގެން އިސްތިއުނާފަށް ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.[65]

ހުކުމް

ދެންފަހެ، އިސްވެ ބަޔާންކުރެވިދިޔަ ސަބަބުތަކަށްޓަކައި [illegible] [illegible]، ގ. [illegible]، [illegible]، އަބްދުﷲ ރަޝީދު ޙަސަންގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3538-CVC-2022 ޤަޟިއްޔާއިން ކޮށްފައިވާ ހުކުމް ބާޠިލުކުރަން ކަނޑައަޅައި، މި ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލުގެ ހަމައިގެ ތެރެއިން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3538-CVC-2022 ޤަޟިއްޔާ އަލުން ބަލައި ގޮތެއް ނިންމުމަށްޓަކައި، އެ ޤަޟިއްޔާ ސިވިލް ކޯޓަށް ހަވާލުކުރުމަށް [illegible] މި މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ހުކުމްކޮށްފީމެވެ.

މިޤަޟިއްޔާ ބެލި [illegible]:

ފަނޑިޔާރު ހަސަން [illegible] ފަނޑިޔާރު ޢާއިޝާ ޝުޖޫނު މުޙައްމަދު ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު [illegible] އަބްދުﷲ

(ރިޔާސަތު)

---

[63] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021)ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)

[64] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021)ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)

[65] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021)ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)